

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA

PRIJEDLOG

ZAKON O ZRAKOPLOVSTVU BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, oktobar 2008 godine

Na osnovu člana IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na sjednici Predstavničkog doma, održanoj _____ 2008.godine, i na sjednici Doma naroda, održanoj _____ 2008. godine, usvojila je

Zakon o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine

DIO PRVI - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

(Predmet Zakona)

Ovim zakonom uređuju se uvjeti za bezbjedan zračni promet u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BiH), koji se odnosi naročito na: ovlaštenja u oblasti civilnog zrakoplovstva i kontrole zračnog prometa, opće uvjete za zrakoplovstvo; obaveze i odgovornosti u pogledu zrakoplovne navigacije; inspeksijski i stručni nadzor; usluge u zrakoplovnoj plovidbi; aerodrome; potragu i spašavanje; avione; zrakoplovno ovlašteno i zrakoplovno stručno osoblje; zrakoplovne operatere i druge djelatnosti u zrakoplovstvu; istraživanje nesreća i incidenata; bezbjednost civilnog zrakoplovstva i prekršaje u zrakoplovstvu.

Član 2.

(Primjena Zakona)

(1) Zrakoplovne aktivnosti unutar zračnog prostora iznad teritorije BiH mogu se provoditi samo prema uvjetima određenim ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona. Pri tome, teritorija BiH je teritorija države definirana u Konvenciji o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu (u daljem tekstu: Čikaška konvencija).

(2) Izvan teritorije BiH, odredbe ovog zakona i propisi doneseni na osnovu ovog zakona primjenjuju se na zrakoplove registrirane u BiH, pod uvjetom da te odredbe nisu u suprotnosti sa zakonodavstvom države u kojoj se u tom trenutku zrakoplov nalazi.

(3) Propisi iz oblasti civilnog zrakoplovstva, doneseni prije 1. aprila 1992. godine, primjenjivat će se u BiH ukoliko nisu u suprotnosti sa Ustavom BiH, ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona ili drugih zakona BiH koji uređuju oblast civilnog zrakoplovstva.

Član 3.

(Definicije)

U smislu ovog zakona navedeni pojmovi imaju sljedeće značenje:

- a) «zračna luka» je unaprijed definirano područje na kopnu ili vodi (uključujući sve objekte, instalacije i opremu) namijenjeno za slijetanje, polijetanje i kretanje zrakoplova u bilo kom dijelu ili cjelini;
- b) «ARC» je potvrda o provjeri plovidbenosti koja se izdaje uz Uvjerjenje o plovidbenosti i služi kao dokaz da je obezbjeđena kontinuirana plovidbenost zrakoplova (Airworthiness Review Certificate - ARC).
- c) «avioprevoznik» je preduzeće za zračni promet sa važećom dozvolom za rad i važećim AOC (Air Operator Certificate) ;

- d) «bezbjednost civilnog zrakoplovstva» (security) je kombinacija mjera i ljudskih i prirodnih resursa namijenjena da zaštiti civilno zrakoplovstvo protiv akata nezakonitog ometanja;
- e) «član kabinske posade» je član posade koji, u interesu bezbjednosti putnika, obavlja dužnosti koje mu odrede operator ili vođa zrakoplova, ali koji ne smije djelovati kao član letačke posade;
- f) «član letačke posade» je član posade koji posjeduje odgovarajuću dozvolu za obavljanje dužnosti koje su ključne za operacije zrakoplova u toku vremena leta;
- g) «država registra» je država u čiji registar je zrakoplov uveden;
- h) «"ECAA" avioprevoznik» je avioprevoznik, čije glavno sjedište je smješteno unutar države članice Evropske unije ili države strane u Multilateralnom sporazumu o uspostavljanju evropske zajedničke zrakoplovne oblasti;
- i) «ESARR-i ("EUROCONTROL" Safety Regulatory Requirements)» su "EUROCONTROL"-ovi regulatorni zahtjevi vezani za bezbjednost leta;
- j) "let" obuhvata vrijeme između trenutka kada se prva osoba ukrca na zrakoplov sa namjerom da leti, do trenutka kada su se sve takve osobe iskrcale.
- k) «MTOM» je maksimalna masa pri polijetanju, što odgovara certificiranom iznosu specifičnom za sve tipove zrakoplova, kao što je navedeno u uvjerenju o plovidbenosti zrakoplova;
- l) «operator» je osoba, organizacija ili preduzeće koje je angažirano ili nudi da se angažira u operacijama zrakoplova;
- m) «operativna ograničenja» su mjere vezane za buku koje ograničavaju ili smanjuju pristup civilnih podzvučnih mlaznih aviona nekoj zračnoj luci. Pojam uključuje operativna ograničenja čiji cilj je povlačenje iz operacija zrakoplova koji su na granici udovoljavanja zahtjevima na određenim zračnim lukama kao i operativna ograničenja djelimične prirode, koja utiču na operacije civilnih podzvučnih zrakoplova u skladu s periodom vremena;
- n) «Potvrda zračnog operatora AOC (Air Operator Certificate)» je potvrda koja ovlašćuje operatora da vrši komercijalne operacije zračnog prometa navedene u potvrdi;
- o) «radna dozvola (Operating Licence)» je odobrenje koje nekom operatoru izdaje BiH, kojim mu dozvoljava da za novčanu naknadu izvrši prevoz putnika, pošte i/ili tereta zrakom ili da izvodi lokalne letove koji ne uključuju prevoz zrakom između različitih zračnih luka, kao što je navedeno u dozvoli za rad;
- p) «SDR» označava specijalno pravo vučenja (Special Drawing Right) kako ga je definirao Međunarodni monetarni fond;
- r) «slot» je planirano vrijeme dolaska ili odlaska koje je na raspolaganju ili je dodijeljeno za neko kretanje zrakoplova određenog datuma na koordiniranom aerodromu;
- s) «Služba kontrole letenja (ATC)» je služba koja obuhvata usluge koje se pružaju u svrhu sprečavanja sudara između zrakoplova i, na manevarskoj površini, između zrakoplova i prepreka, pospješivanja i održavanja urednog toka zračnog prometa;
- t) «Služba zračne plovidbe (ANS)» je služba koja obuhvata kontrolu letenja (ATC), upravljanje zračnim prometom (u daljem tekstu: ATM), komunikacije, navigacijske i nadzorne sisteme (u daljem tekstu: CNS), meteorološke službe za zračnu plovidbu (u daljem tekstu: MET) i službe zrakoplovnih informacija (u daljem tekstu: AIS);

- u) «strani avioprevoznik» je avio prevoznik čije glavno sjedište nije smješteno unutar države članice Evropske unije ili države strane u Multilateralnom sporazumu o uspostavljanju evropske zajedničke zrakoplovne oblasti;
- v) "stručni nadzor" je sveobuhvatni pregled aktivnosti organizacije s ciljem potvrđivanja usklađenosti s regulatornim zahtjevima propisanim od strane "BHDCA" (Audit), i sistematska procjena određene karakteristike s ciljem provjere usklađenosti s regulatornim zahtjevima;
- z) Upravljanje zrakoplovom" (aircraft operation) je upotreba zrakoplova od trenutka kad se pokreću njegovi motori (power applied to its engines) u svrhu voženja ili stvarnog polijetanja do trenutka kada se zrakoplov zaustavi na površini s potpuno zaustavljenim motorima; pored toga označavat će pokretanje zrakoplova vučenjem i vozilima za guranje unazad (push-back vehicles) ili snagom koja je karakteristična za pogon i uzgon zrakoplova (powers which are typical for the drive and the lift of aircraft);
- aa)«Uravnotežen pristup» je pristup po kome će nadležni organ razmotriti mjere koje su na raspolaganju za rješavanje problema buke na nekoj zračnoj luci na njegovoj teritoriji, naime predvidivi efekat smanjenja buke zrakoplova na izvoru, na planiranje i upravljanje površinama za slijetanje, na operativne procedure za smanjenje buke i operativna ograničenja;
- bb)«zainteresirane strane» su fizičke ili pravne osobe na koje utiču ili će vjerovatno uticati, ili koja imaju opravdan interes za uvođenje mjera na smanjenju buke, uključujući operativna ograničenja;
- cc)«Zajednički komitet» je tijelo koje se sastoji od država strana u Multilateralnom sporazumu o uspostavljanju evropske zajedničke zrakoplovne oblasti, uspostavljeno u skladu s članom 18. ovog sporazuma;
- dd)"Zaštitna zona zračne luke" je zona u kojoj je postavljanje ili izgradnja objekata i opreme (prirodnih i vještačkih) ograničena ili zabranjena radi uticaja na bezbjednost (safety) zračnih operacija;
- ee)«Zbornik zrakoplovnih informacija (AIP) » je publikacija koju izdaje ili je izdata od strane nadležne institucije BiH i koja sadrži zrakoplovne informacije trajnog karaktera koje su ključne za zračnu plovību;
- ff) «Zemlja u razvoju» označava državu koju je na listu primalaca zvanične pomoći za razvoj stavila Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD);
- gg)«Zrakoplov» je svaka naprava koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcije zraka u odnosu na zemljinu površinu. Ovaj pojam obuhvata:
  - a. žiroplane,
  - b. dirizable,
  - c. jedrilice,
  - d. avione,
  - e. slobodne i vezane balone,
  - f. zmajeve,
  - g. padobrane,
  - h. leteće modele,
  - i. opremu za zračne sportove,
  - j. druga sredstva koja su namijenjena za upotrebu u zračnom prostoru, pod uvjetom da se njima rukuje na visini višoj od trideset metara iznad zemlje ili nivoa mora;
- hh)«Zrakoplovi na granici udovoljavanja (marginally compliant aircraft)» su civilni podzvučni zrakoplovi koji ispunjavaju certifikacione granice iz Čikaške

---

konvencije, kumulativnom marginom od ne više od 5 EPNdB (efektivni nivo primljene buke u decibelima), gdje je kumulativna margina brojka izražena u EPNdB koja se dobije sabiranjem individualnih margina (tj. razlika među certificiranim nivoom buke i maksimalnim dozvoljenim nivoom buke) na svakoj od tri referentne tačke za mjerenje buke definirane Čikaškom konvencijom.

Član 4.

(Načelo usklađenosti Zakona s međunarodnim propisima)

Odredbe ovog zakona i na osnovu njega donesenih propisa će se redovno i blagovremeno usklađivati s Čikaškom konvencijom, standardima, preporučenom praksom i procedurama izdatim u skladu s ovom konvencijom, kao i propisima Evropske unije (u daljem tekstu: EU) koji su sadržani u Multilateralnom sporazumu o osnivanju zajedničke evropske zrakoplovne oblasti (u daljem tekstu: "ECAA" multilateralni sporazum).

Član 5.

(Nadležnost u oblasti civilnog zrakoplovstva i pružanju usluga u zračnoj plovidbi)

(1) Za civilno zrakoplovstvo i pružanje usluga u zračnoj plovidbi nadležno je Ministarstvo komunikacija i prometa BiH (u daljem tekstu: Ministarstvo), osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: "BHDCA") obavlja dužnosti definirane ovim zakonom, i nadležna je i odgovorna za obavljanje funkcije regulatora i nadzora u civilnom zrakoplovstvu i kontroli leta.

(3) Pružanje usluga u zračnoj plovidbi u zračnom prostoru iznad teritorije BiH obavljat će Pružalac usluga u zračnoj plovidbi (u daljem tekstu: Pružalac usluga). Osnivanje, nadležnosti, ovlaštenja, upravljanje, kao i druga pitanja vezana za uspostavljanje Pružaoca usluga, bit će regulirana posebnim zakonom.

(4) Pružalac usluga može pružati usluge u zračnoj plovidbi i izvan zračnog prostora BiH, ukoliko je to regulirano međunarodnim sporazumom u kojem je jedna od ugovornih strana BiH.

(5) Pružaoci usluga u zračnoj plovidbi iz drugih država mogu pružati usluge unutar zračnog prostora BiH, ukoliko je to regulirano međunarodnim sporazumom u kojem je jedna od ugovornih strana BiH.

Član 6.

(Opći uvjeti za zrakoplovstvo)

(1) Unutar BiH let se može obaviti civilnim zrakoplovom koji je registriran u BiH u skladu s odredbama ovog zakona.

(2) Zrakoplovi korišteni u carinske i policijske svrhe kao i zrakoplovi koji se koriste jedino za potrebe države ili entiteta, a ne za komercijalni zračni transport, moraju zadovoljavati odredbe ovog zakona i propise donesene na osnovu ovog zakona. Za ove zrakoplove, "BHDCA" može dozvoliti izuzeća od primjene odredaba ovoga zakona i propisa donesene na osnovu ovog zakona, ako se tim izuzećem neće narušiti međunarodni zračni promet u BiH, uključujući i zračni prostor i aerodrome koji se za taj promet koriste.

(3) Civilni zrakoplov registriran u drugoj državi može letjeti u zračnom prostoru BiH ukoliko postoji međunarodni ugovor između BiH i te države, ili ako posjeduje posebno odobrenje izdato od "BHDCA".

(4) Odredbe ovog zakona, koje se primjenjuju na zrakoplove registrirane u stranim državama, jednako se primjenjuju na zrakoplove registrirane u vannacionalnom registru.

(5) U zračnom prostoru BiH nijedan zrakoplov ne može letjeti supersoničnom brzinom, osim ako Ministarstvo za takav let ne izda izričito odobrenje .

Član 7.

(Vojno zrakoplovstvo i drugo državno zrakoplovstvo)

(1) Vojni zračni promet je zračni promet u kojem sudjeluju vojni zrakoplovi BiH i inostrani vojni zrakoplovi, a koji isključivo služi u vojne svrhe.

(2) Vojni zrakoplovi su zrakoplovi koji su upisani u Registar vojnih zrakoplova.

(3) Propisi koji reguliraju operacije vojnih zrakoplova u BiH moraju biti usklađeni s Pravilima letenja u BiH, kako ne bi ugrozili operacije civilnih zrakoplova.

(4) Propisi koji reguliraju operacije vojnih zrakoplova u BiH izrađuje Ministarstvo odbrane uz saglasnost "BHDCA".

(5) Strani vojni zrakoplov može ući u zračni prostor BiH i operirati unutar tog prostora jedino ako za to posjeduje posebnu dozvolu izdatu od Ministarstva, a uz saglasnost Ministarstva odbrane, i u skladu s uvjetima datim u takvoj dozvoli.

(6) Ministarstvo vanjskih poslova izdaje dozvole za slijetanje stranih državnih zrakoplova u BiH ili prelete stranih državnih zrakoplova koji nemaju namjeru slijetanja u BiH.

(7) Državnim zrakoplovima smatraju se, u skladu s međunarodnim ugovorima, zrakoplovi koji se upotrebljavaju u vojne, carinske ili policijske svrhe, i zrakoplovi koji se upotrebljavaju isključivo za prevoz osoba koje uživaju poseban status.

Član 8.

(Korištenje stranih dokumenata)

Da bi omogućila ispunjavanje obaveza i odgovornosti iz ovog zakona, "BHDCA" može koristiti potvrde, ovlaštenja, odobrenja i tehničke nalaze stranih civilnih zrakoplovnih vlasti, uključujući i agencije određene od takvih vlasti, i može pružati, na osnovu reciprociteta, slične usluge takvim stranim vlastima i agencijama.

DIO DRUGI - DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO ("BHDCA")

POGLAVLJE I - STATUS "BHDCA"

Član 9.

(Status)

(1) ""BHDCA"" je upravna organizacija u sastavu Ministarstva komunikacija i prometa BiH.

(2) Sjedište "BHDCA" je u Banja Luci.

(3) "BHDCA" ima regionalne urede sa sjedištem u Sarajevu i Mostaru..

Član 10.

(Rukovođenje radom "BHDCA")

(1) Generalni direktor i dva zamjenika generalnog direktora čune rukovodstvo "BHDCA". Generalni direktor i njegovi zamjenici su državni službenici.

(2) Generalni direktor rukovodi radom "BHDCA". Zamjenici generalnog direktora rukovode radom sektora, u skladu s pravilnikom kojim se uređuje unutrašnja organizacija "BHDCA".

(3) Generalni direktor i zamjenici će biti izabrani iz reda tri konstitutivna naroda u BiH.

(4) Generalni direktor je odgovoran ministru komunikacija i prometa BiH (u daljem tekstu: ministar). Zamjenici su odgovorni generalnom direktoru.

**Član 11.
(Organizacija "BHDCA")**

(1) Unutrašnja organizacija "BHDCA" se utvrđuje kao posebna cjelina u okviru Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva komunikacija i prometa BiH.

(2) Unutrašnja organizacija "BHDCA" mora sadržavati unutrašnju organizaciju, vrste i nadležnost organizacijskih jedinica, sistematizaciju radnih mjesta i upravljanje i odgovornost u upravljanju "BHDCA".

(3) Unutrašnju organizaciju "BHDCA" predlaže generalni direktor, a odobrava ministar.

**Član 12.
(Radni odnosi)**

(1) Na "BHDCA" se primjenjuje Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine i Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine.

(2) Na "BHDCA" se primjenjuje Zakon o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine.

(3) Zaposleni u "BHDCA" imaju pravo na poseban dodatak na plaću.

**Član 13.
(Izvori finansiranja)**

(1) "BHDCA" će se finansirati na sljedeći način:

a) iz Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine,

b) iz sredstava koja ostvaruje kroz naknade od korisnika za pružene usluge u zračnoj plovidbi (rutne naknade),

c) iz naknade koje plaćaju putnici u odlasku sa aerodroma u BiH,

d) od naknade koje plaćaju operatori zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u civilnom zračnom prometu,

e) od prihoda koje ostvaruje sopstvenom djelatnošću i

f) drugih izvora u skladu sa zakonom.

(2) Iznos sredstava iz stava 1. tačka b) ovog člana utvrđuje "BHDCA" kroz Bazu troškova za rutne naknade, a u skladu sa obavezama preuzetim iz međunarodnih ugovora u kojima je Bosna i Hercegovina ugovorna strana.

(3) Naknada iz stava 1. tačka c), d), i e) ovog člana utvrđuje se posebnom odlukom "BHDCA".

POGLAVLJE II- NADLEŽNOSTI "BHDCA"

Član 14.

(Nadležnosti za donošenje provedbenih propisa)

(1) Ukoliko nije drugačije utvrđeno ovim zakonom, "BHDCA" je nadležna za donošenje svih propisa zasnovanih na ovom zakonu. "BHDCA" će prije donošenja ovih propisa provesti konsultacije sa subjektima na koje se ti propisi odnose.

(2) Propisi iz stava 1. ovog člana objavljuju se u „Službenom glasniku BiH». "BHDCA" može objaviti propise i u službenim publikacijama civilnog zrakoplovstva.

(3) "BHDCA" će, u cilju olakšanja i ubrzanja regulatornog procesa i u cilju osiguranja evropske standardizacije, kao referencu, u svoje popise uvrstiti sljedeće propise:

- a) propise EU koji su sadržani u "ECAA" multilateralnom sporazumu, i koji će u svojoj primjeni imati prednost u odnosu na domaće zakonodavstvo,
- b) propise Evropske organizacije za bezbjednost zrakoplovstva ("EASA"),
- c) propise Evropske organizacije za bezbjednost zračne plovidbe (u daljem tekstu: "EUROCONTROL") - ESSAR,
- d) Zajedničke propise za zrakoplovstvo (JAR), i
- e) propise Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo (u daljem tekstu: ICAO).

(4) Propisi koji se uključuju kao referenca primjenjivat će se na engleskom jeziku. "BHDCA" će osigurati dostupnost prevoda tih propisa na odgovarajući način.

(5) "BHDCA" može odobriti izuzeće od propisa, pod uvjetom da je to u javnom interesu i da time nije ugrožena bezbjednost zračne plovidbe (safety) ili bezbjednost civilnog zrakoplovstva (security).

(6) Inicijativa za izmjenu propisa koji donese "BHDCA" može biti uložena generalnom direktoru kako od strane fizičke, tako i od strane pravne osobe registrirane u BiH. U inicijativi za izmjenu propisa, podnosilac će navesti pojedinosti propisa zbog kojih traži izmjenu, način na koji bi propis trebalo da se izmijeni, kao i razloge zbog kojih propis treba izmijeniti u javnom ili interesu bezbjednosti.

Član 15.

(Nadležnosti za izdavanje dozvola)

(1) "BHDCA" je jedini organ vlasti civilnog zrakoplovstva nadležan za registraciju zrakoplova i izdavanje, produžavanje i obnavljanje dozvola, potvrda, odobrenja i ovlaštenja iz oblasti civilnog zrakoplovstva u BiH.

(2) "BHDCA" može prenijeti funkcije kao što su:

- a) obavljanje pregleda, testiranja, provođenje ispita;
- b) provjera i utvrđivanje ispunjenosti uvjeta za:

1) registraciju zrakoplova,

2) izdavanje, produženje i obnavljanje dozvola, potvrda, odobrenja, autorizacija i ovlaštenja.

(3) Funkcije iz stava 2. ovog člana "BHDCA" može prenijeti na bilo koju pravnu ili fizičku osobu koja zadovoljava uvjete koje posebnim propisom utvrđuje "BHDCA".

(4) Sve prenesene funkcije bit će provedene u skladu s posebnim pravilima i propisima koje će donijeti "BHDCA".

(5) Dalje prenošenje dodijeljenih funkcija iz stava 2. ovog člana nije dozvoljeno.

Član 16.

(Nadležnost za certificiranje Pružaoca usluga)

(1) "BHDCA" će vršiti certificiranje Pružaoca usluga i vršiti nadzor nad pružanjem usluga u zračnoj plovidbi od strane Pružaoca usluga, u cilju održavanja bezbjednosti zračne plovidbe (safety).

(2) Za izdavanje, izmjenu i obnavljanje certifikata iz stava 1. ovog člana, Pružalac usluga je dužan platiti naknadu čiji će iznos biti utvrđen posebnom odlukom "BHDCA".

(3) "BHDCA" može delegirati obavljanje usluga certificiranja Pružaoca usluga drugoj instituciji koja je ovlaštena u skladu s međunarodnim propisima

Član 17.

(Statistički izvještaj)

(1) "BHDCA" je dužna podnijeti izvještaj Agenciji za statistiku Bosne i Hercegovine o svim poslovnim podacima koji budu potrebni za evidentiranje adekvatnih prometnih statističkih pokazalaca u roku od 30 dana od završetka poslovnog tromjesječja, u skladu s domaćim i međunarodnim zahtjevima u pogledu izvještavanja.

(2) "BHDCA" je dužna podnijeti zrakoplovne statističke izvještaje međunarodnim zrakoplovnim institucijama, a u skladu s međunarodnim standardima.

DIO TREĆI - ZRAČNI PROSTOR, PRUŽANJE USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI, POTRAGA I SPAŠAVANJE

POGLAVLJE I- ZRAČNI PROSTOR

Član 18.

(Zračni prostor)

Zračni prostor BiH je prostor iznad kopna i teritorijalnog mora BiH.

Član 19.

(Područje letnih informacija)

(1) Radi pružanja usluga letnih informacija i obavljanja uzbunjivanja, ministar komunikacija i prometa BiH utvrđuje područje letnih informacija (FIR Sarajevo).

(2) Područje letnih informacija može se prostirati i izvan zračnog prostora BiH, do granica utvrđenih međunarodnim sporazumima.

Član 20.

(Pravila letenja)

(1) Pravila leta u BiH izrađuje "BHDCA" u saradnji sa Ministarstvom odbrane, a odobrava ih Ministarstvo i objavljuje kao ministarsku naredbu o zrakoplovstvu, u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Pravila leta za vojni zračni promet ne smiju ugroziti bezbjednost civilnih zrakoplova.

(3) Kada je to neophodno u interesu odbrane ili u interesu bezbjednosti, Vijeće ministara može, u koordinaciji sa Ministarstvom odbrane, proglasiti neke dijelove zračnog prostora zabranjenim, ograničenim ili opasnim zonama za civilne zrakoplove

te u tom smislu donositi posebne procedure. Zabrane ili ograničenja su, koliko god je to moguće, privremeni, a ukidaju se čim prestanu postojati razlozi za njihovu primjenu.

Član 21.

(Upravljanje zračnim prostorom)

(1) Upravljanje zračnim prostorom (Airspace Management - ASM) je funkcija planiranja čiji je primarni cilj maksimiziranje upotrebe raspoloživog zračnog prostora putem dinamične raspodjele vremena korištenja i, povremeno, raspodjelom zračnog prostora između različitih kategorija korisnika zračnog prostora na osnovu kratkoročnih potreba.

(2) Oblikovanje (organizacija i struktura), klasifikacija, fleksibilna upotreba zračnog prostora te druge funkcije s ciljem maksimalnog korištenja raspoloživog zračnog prostora (u daljem tekstu: upravljanje zračnim prostorom), provodi se prema odredbama ovoga zakona i međunarodnih sporazuma.

(3) Upravljanje zračnim prostorom u području letnih informacija utvrđenih u skladu sa odredbama stava 2. ovog člana, u nadležnosti je Ministarstva komunikacija i prometa uz saglasnost Ministarstva odbrane.

(4) Način upravljanja zračnim prostorom utvrđuje se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 22.

(Komitet za upravljanje zračnim prostorom)

(1) U cilju strateškog upravljanja zračnim prostorom (nivo 1.), a radi pripreme prijedloga bitnih za upravljanje zračnim prostorom, Vijeće ministara osniva Komitet za upravljanje zračnim prostorom kojeg čine tri civilna i dva vojna predstavnika.

(2) Civilni predstavnici Komiteta za upravljanje zračnim prostorom iz stava 1. ovog člana imenuju se na prijedlog Ministarstva komunikacija i prometa, "BHDCA" i Pružaoca usluga, a vojni predstavnici na prijedlog Ministarstva odbrane.

(3) Članovi Komiteta za upravljanje zračnim prostorom imaju pravo na naknadu za svoj rad. Naknade za rad članova Komiteta za upravljanje zračnim prostorom, utvrđuje Vijeće ministara posebnom odlukom.

Član 23.

(Jedinica za upravljanje zračnim prostorom)

(1) U cilju operativnog upravljanja zračnim prostorom (nivo 2.) Pružalac usluga je dužan uspostaviti Jedinicu za upravljanje zračnim prostorom (Airspace Management Cell-AMC), u čijem radu sudjeluju i predstavnici imenovani od strane Ministarstva odbrane.

(2) Sastav Jedinice iz stava 1. ovog člana i bliže odredbe o načinu njenog rada utvrđuju se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 24.

(Upravljanje zračnim prostorom u realnom vremenu)

(1) U cilju upravljanja zračnim prostorom u realnom vremenu (nivo 3.) Pružalac usluga i Ministarstvo odbrane uspostaviti će postupke za civilno-vojnu koordinaciju i obezbijediti komunikacijske sisteme koji omogućavaju međusobnu razmjenu

podataka kako bi se omogućila aktivacija, deaktivacija i relokacija zračnog prostora, kako je odredila Jedinica za upravljanje zračnim prostorom.

(2) Pružalac usluga je dužan uspostaviti procedure za civilno-vojnu koordinaciju i komunikacijske sisteme između organizacijskih jedinica nadležnih za operativne usluge u zračnom prometu.

Član 25.

(Organizacija i klasifikacija zračnog prostora)

(1) "BHDCA" će, u saradnji s Pružaocem usluga, donijeti pravila i propise za organizaciju i klasifikaciju zračnog prostora BiH.

(2) Organizaciju i klasifikaciju zračnog prostora BiH (FIR Sarajevo), kao i projektiranje procedura za let definirat će Pružalac usluga, u saradnji s "BHDCA".

(3) Provjeru i odobravanje organizacije i klasifikacije zračnog prostora, kao i procedura za let, provodi "BHDCA".

Član 26.

(Upotreba zračnog prostora)

(1) Upotreba zračnog prostora BiH provodi se u skladu sa ovim zakonom i posebnim pravilima i propisima koje donosi "BHDCA".

(2) U govornoj komunikaciji u zračnom prostoru BiH mogu se koristiti jezici u službenoj upotrebi u BiH i/ili engleski jezik. Bliže odredbe o uvjetima i načinu upotrebe ovih jezika u zračnom prostoru BiH utvrdit će se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

POGLAVLJE II- USLUGE U ZRAČNOJ PLOVIDBI

Član 27.

(Pružanje usluga u zračnoj plovidbi)

(1) Usluge u zračnoj plovidbi pružaju se u području letnih informacija BiH u svrhu bezbjednog, redovnog i nesmetanog odvijanja zračnog prometa svih civilnih i vojnih zrakoplova, uz uvjete i na način utvrđen ovim zakonom i posebnim propisima koje donosi "BHDCA".

(2) Pružalac usluga će osigurati pružanje svih usluga u zračnoj plovidbi, uz uvjete i na način utvrđen ovim zakonom i na osnovu njega donesenim propisima.

(3) Pružalac usluga je obavezan donijeti operativna uputstva za rad u skladu sa ovim zakonom, propisima donesenim na osnovu ovog zakona i međunarodnim ugovorima koji obavezuju BiH te svoje poslove obavljati u skladu s tim uputstvima.

(4) "BHDCA" će, u saradnji s Pružaocem usluga, donijeti pravila i propise za pružanje usluga u zračnoj plovidbi.

Član 28.

(Usluge u zračnoj plovidbi)

(1) Usluge u zračnoj plovidbi unutar zračnog prostora BiH će biti obezbijeđene za Opći zračni promet (GAT) i Operativni zračni prometaj (OAT)

(2) Pružalac usluga će osigurati pružanje usluga u zračnoj plovidbi za civilni i vojni zračni promet. Procedure za koordinaciju bit će utvrđene posebnim sporazumom zaključenim s Ministarstvom odbrane.

(3) Usluge u zračnoj plovidbi pružaju se u području letnih informacija BiH u svrhu bezbjednog, redovnog i nesmetanog odvijanja zračnog prometa svih civilnih i vojnih zrakoplova, uz uvjete i na način utvrđen ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.

(4) Usluge u zračnoj plovidbi obuhvataju:

- a) upravljanje zračnim prometom (ATM):
  - 1) kontrolu zračnog prometa (ATC),
  - 2) upravljanje protokom zračnog prometa (ATFCM),
  - 3) pružanje letnih informacija (FIS),
  - 4) uzbunjivanje (Alerting),
  - 5) upravljane zračnim prostorom (ASM)
- b) zrakoplovno informiranje (AIS),
- c) zrakoplovne komunikacije, navigacija i nadzor (CNS),
- d) zrakoplovna meteorologija (MET),
- e) projektiranje, postavljanje, održavanje i nadzor nad radom i ispravnosti tehničkih sredstava i objekata civilne zračne plovidbe.

Član 29.

(Osoblje za pružanje usluga u zračnoj plovidbi)

(1) "BHDCA" će donijeti propise za licenciranje kontrolora leta u BiH koji će biti u skladu s Čikaškom konvencijom, propisima EU, i ESSAR -ima.

(2) "BHDCA" će donijeti propise za licenciranje ostalog osoblja za koje je licenciranje neophodno, a koji će biti u funkciji pružanja usluga u zračnoj plovidbi, a u skladu s međunarodnim propisima i standardima.

Član 30.

(Kontrolirane zračne luke)

Zračne luke, koje je "BHDCA" certificirala i shodno tome klasificirala, označavaju se kao kontrolirane zračne luke na kojima se moraju osigurati usluge u zračnoj plovidbi koje se sastoje od aerodromskih i terminalnih usluga u zračnoj plovidbi. Za kontrolirane zračne luke će se dodijeliti adekvatan kontrolirani zračni prostor.

POGLAVLJE III- POTRAGA I SPAŠAVANJE

Član 31.   Članak 31.

Član 32.   (Službe potrage i spašavanja)

(1) Na prijedlog Ministarstva, Vijeće ministara donosi poseban propis kojim se uređuje način uspostavljanja Službi potrage i spašavanja u skladu s odredbama Čikaške konvencije.

(2) Službe potrage i spašavanja bit će obezbijeđene unutar cijele teritorije BiH.

(3) Pružalac usluga će uspostaviti jedan Spasilački koordinacijski centar za cjelu teritoriju BiH.

(4) Službe potrage i spašavanja surađuju sa onim koji su odgovorni za istragu nesreća i sa onim koji su odgovorni za brigu o onima koji su pretrpjeli nesreću. Da bi se olakšala istraga nesreće, uz jedinice za spašavanje će, kad god je to moguće, biti i osobe koje su kvalificirane za vođenje istrage o zrakoplovnim nesrećama, ali te osobe neće ometati primarni cilj spašavanja nastradalih.

(5) Do dolaska odgovarajuće komisije za istraživanje nesreće ili istražilac, određenih prema ovom zakonu, olupina zrakoplova neće se pomjerati više nego što je to potrebno za spašavanje osoba u zrakoplovu i odnošenje tijela poginulih osoba. Svi pomjereni predmeti čuvaju se na mjestu nesreće u skladu s praksom i postupcima uobičajenim u istrazi nesreća.

(6) Ministarstvo će zaključiti posebne sporazume sa Službama potrage i spašavanja drugih država.

(7) "BHDCA" će vršiti koordinaciju, nadzor i kontrolu kvaliteta rada službi potrage i spašavanja.

(8) Rad Službi Potrage i spašavanja će biti finansiran iz dijela naknada za pružene usluge u zračnoj plovidbi, a dijelom iz Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine, u skladu s međunarodnim propisima.

Član 33.

(Komitet za potragu i spašavanje)

(1) Vijeće ministara će osnovati Komitet za potragu i spašavanje.

(2) Nadležnosti Komiteta za potragu i spašavanje, njegov sastav, i trajanje mandata će biti određeni odlukom o osnivanju Komiteta za potragu i spašavanje, a u skladu s Čikaškom konvencijom.

(3) Članovi Komiteta za potragu i spašavanje se imenuju na prijedlog Ministarstva.

(4) Članovi Komiteta za potragu i spašavanje imaju pravo na naknadu za svoj rad. Naknade za rad članova Komiteta za potragu i spašavanje određuje Vijeće ministara posebnom odlukom.

(Organizacije koje pružaju usluge u zračnoj plovidbi)

Organizacije koje pružaju usluge u zračnoj plovidbi, kao i certificirane zračne luke, dio su organizacije potrage i spašavanja i pružaju pomoć i informacije koje traži Spasilački koordinacijski centar. Ove organizacije će preuzeti radnje koje opravdavaju date okolnosti i bez takvog zahtjeva.

Član 34.

(Operater zrakoplova)

(1) Operater ili korisnik zrakoplova, osobe koje su zaposlene u zrakoplovu ili na zračnim lukama ili drugim objektima za zrakoplovstvo, dužne su učestvovati u potrazi i spašavanju.

(2) Osobe koje su učestvovala u potrazi i spašavanju zrakoplova imaju pravo na naknadu za takvo učešće. Ako Ministarstvo drugačije ne odluči na osnovu pojediničnog slučaja, naknadu plaća operater ili vlasnik traženog, odnosno spašavanog zrakoplova.

Član 35.

(Posebni sporazumi)

"BHDCA" će zaključiti posebne sporazume o saradnji u oblasti potrage i spašavanja sa organizacijama, institucijama, pravnim i fizičkim osobama u BiH.

DIO ČETVRTI- ZRAČNE LUKE

**Član 36.
(Zračne luke)**

(1) Pravo i odgovornost za izgradnju i upravljanje zračnim lukama imaju institucije entiteta BiH.

(2) Institucije entiteta svoje pravo i odgovornost za izgradnju i upravljanje zračnim lukama mogu prenijeti na bilo koju fizičku i pravnu osobu.

**Član 37.
(Potvrda za zračnu luku i Registar zračnih luka)**

(1) Međunarodni i domaći zračni promet unutar BiH je dozvoljen samo na zračnim lukama čiji operatori posjeduju Potvrdu za zračnu luku izdatu od "BHDCA".

(2) "BHDCA" vodi Registar zračnih luka. Oblik i sadržaj Registra zračnih luka, kao i način njegovog vođenja utvrđuje se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

**Član 38.
(Uvjeti za dobijanje Potvrde za zračnu luku)**

(1) Za dobijanje Potvrde za zračnu luku, zračna luka mora ispuniti sljedeće uvjete:

- a) da je podnositelj zahtjeva operater zračne luke ili je ovlašten od operatera da rukovodi zračnom lukom i bude nosilac Potvrde za zračnu luku koja će se izdati;
- b) da fizičke karakteristike zračne luke i njegova vizuelna sredstva, kao i okolni teren, zgrade, objekti i njihove oznake, ispunjavaju ICAO standarde i propise EU, za kategorije zrakoplova koje su predviđene da koriste aerodrom;
- c) da su navigacijska sredstva i uređaji za slijetanje kao i drugi telekomunikacijski uređaji i sistemi napajanja električnom energijom na aerodromu adekvatni za predviđene operacije zračne luke;
- d) da je nivo usluga u zračnoj plovidbi, koje su osigurane na zračnoj luci, u skladu sa ovim zakonom;
- e) da su na zračnoj luci na zadovoljavajućem nivou osigurane meteorološke usluge;
- f) da je program bezbjednosti aerodroma u skladu sa ovim zakonom;
- g) da su izrađeni prihvatljivi planovi za vanredne okolnosti na zračnoj luci i da će se isti ažurirati;
- h) da su uspostavljene odgovarajuće vatrogasne i spasilačke službe s adekvatnim brojem odgovarajućeg iskusnog i obučenog osoblja;
- i) da postoji unutrašnja administrativna organizacija i uprava zračne luke; i
- j) da je uspostavljena kontrola, u saradnji s lokalnim vlastima, u cilju ograničavanja gradnje u blizini zračne luke i u zaštićenim zonama zračne luke, definirana posebnim sporazumom.

(2) Kod izdavanja Potvrda za zračnu luku, "BHDCA" će uzeti u obzir i sljedeće aspekte:

- a) mogući uticaj zračne luke na okolinu uključujući očuvanje okoline i urbani razvoj i
- b) da se provode procedure za zaštitu od buke zrakoplova.

Član 39.

(Uvjeti i ograničenja u vezi s bezbjednosti)

Prilikom izdavanja potvrde za aerodrom, "BHDCA" može propisati uvjete i ograničenja za upotrebu aerodroma, ako je to potrebno u interesu bezbjednosti zračne plovidbe (safety) i bezbjednosti civilnog zrakoplovstva (security).

Član 40.

(Upravljanje na komercijalnoj osnovi)

(1) Sa Potvrdom za zračnu luku, nosilac potvrde stiče pravo da upravlja zračnom lukom na komercijalnoj osnovi i da utvrđuje naknade za korištenje zračne luke i njegovih instalacija i objekata.

(2) Naknade za korištenje zračne luke i njegovih instalacija i objekata odobrava "BHDCA".

Član 41.

(Uvjeti za različite kategorije i vrste zračnih luka)

Uvjeti za različite kategorije i vrste zračnih luka, letilišta, helidroma, hidrodroma i terena, kao i način, korištenje i certificiranje istih, utvrdit će se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 42.

(Zahtjevi za obučenosť osoblja)

(1) Zahtjevi za obučenosť osoblja koje obavlja poslove od značaja za bezbjednost zračne plovidbe (safety) i bezbjednosti civilnog zrakoplovstva (security), utvrdit će se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(2) Nosilac Potvrde za zračnu luku će izdati posebne potvrde o obučenosť osoblja.

Član 43.

(Ukidanje i suspenzija potvrde za zračnu luku)

(1) "BHDCA" će suspendirati potvrdu za zračnu luku izdatu u skladu sa ovim zakonom ako utvrdi da operater zračne luke, oprema, objekti ili službe nisu u skladu s važećim propisima, uvjetima ili ograničenjima.

(2) "BHDCA" će tražiti od nosioca potvrde za zračnu luku da u određenom vremenskom periodu preduzme mjere za ispravku, pod uvjetom da se ispravka može izvršiti bez ugrožavanja bezbjednosti zračne plovidbe (safety) i bezbjednosti civilnog zrakoplovstva (security). Do izvršenja mjera za ispravku "BHDCA" može propisati ograničenja operacija na aerodromu.

(3) "BHDCA" će ukinuti Potvrdu za zračnu luku izdatu u skladu sa ovim zakonom ukoliko nosilac potvrde za zračnu luku ne otkloni nedostatke, kako je to predviđeno stavom 2. ovog člana.

Član 44.

(Obavljanje poslova za koje je odgovorna BiH)

Operatori zračne luke, koji su dobili Potvrdu za zračnu luku, dužni su da u saradnji sa nadležnim institucijama BiH obezbijede izvršavanje poslova imigracijske kontrole, carinske politike, i drugih poslova koji su u nadležnosti BiH.

Član 45.

(Zaštitne zone zračne luke)

(1) "BHDCA" će donijeti poseban propis kojim će biti utvrđena ograničenja gradnje u blizini zračne luke, detaljna procedura za određivanje zaštitnih zona zračnih luka i detaljna procedura za obilježavanje zrakoplovnih prepreka.

(2) Propis iz stava 1. ovog člana će uključivati ograničenja gradnje, kao i uvjete po kojima će se odobravati izuzeća i dozvole za gradnju.

(3) Nadležni organ ne može izdati odobrenje za gradnju u zaštitnim zonama zračne luke bez prethodne saglasnosti izdate od strane "BHDCA".

(4) Izvan zaštitne zone aerodroma dozvola za gradnju će se odobravati samo uz saglasnost "BHDCA", ako visina zgrade iznosi preko 100 metara od površine. "BHDCA" može uvesti ograničenja na instalacije više od 30 metara koje su smještene na vrhu prirodnih ili vještačkih uzvišenja, pod uvjetom da vrh te instalacije nadmašuje za više od 100 metara najviše uzvišenje u radijusu od 1,5 kilometara oko instalacije.

Član 46.

(Interferencija s navigacijskim instalacijama)

(1) Ako Pružalac usluga ukaže "BHDCA"-u da će budući objekti smetati navigacijskim instalacijama, za takve objekte "BHDCA" neće izdati saglasnost za gradnju. U tu svrhu Pružalac usluga će obavijestiti "BHDCA" o lokacijama svih navigacijskih instalacija i oblasti oko tih instalacija u kojima bi moglo doći do smetnji zbog objekata. "BHDCA" će obavještavati Pružaoca usluga o planiranju takvih objekata.

(2) Vlasnik ili nosilac prava korištenja objekta će tolerirati izmjenu objekata koji ometaju navigacijske instalacije na način da smetnje prestanu, osim u slučaju da Pružalac usluga može izbjeći smetnje uz troškove koji nisu veći od troškova buduće izmjene objekta.

Član 47.

(Ostale zrakoplovne prepreke)

Odredbe člana 45. ovog zakona će se takođe primjenjivati na ostale prepreke kao što je drveće, slobodne žice, stubovi, brane i druge instalacije, opremu i sl.

Član 48.

(Uklanjanje zrakoplovnih prepreka)

(1) Vlasnik ili nosilac prava korištenja na objektu koji premašuje dozvoljenu visinu će dozvoliti da visina istog bude dovedena do dozvoljene, ako to od njih zatraži "BHDCA". Isto važi i za ostale zrakoplovne prepreke.

(2) Ako u slučaju iz stava 1. ovog člana dovođenje do dozvoljene visine nije izvodivo, vlasnik ili nosilac prava korištenja će dopustiti provođenje neophodnih mjera da bi se osigurala bezbjednost zračne plovidbe (safety).

Član 49.

(Nadoknada)

Ako vlasnik ili nosilac prava korištenja pretrpe štetu zbog primjene odredaba ovog zakona, bit će im isplaćena pravična nadoknada čiji će iznos uzeti u obzir štetu ili uništenje objekta, kao i interes te osobe i javni interes.

Član 50.

(Instalacije za mjerenje buke)

(1) Operatori zračne luke za javnu upotrebu dužni su da izgrade i održavaju instalacije na zračnoj luci i u njegovoj blizini za stalno mjerenje buke koju emitiraju zrakoplovi koji polijeću i slijeću na tu zračnu luku.

(2) "BHDCA", kao i svaka zainteresirana strana, će biti redovno obavještavana o mjerenjima buke.

(3) "BHDCA" može odobriti izuzeća pod uvjetom da ne postoji potreba da se takve instalacije grade i održavaju.

Član 51.

(Operativna ograničenja vezana za buku)

(1) "BHDCA" će ograničiti pristup zračnim lukama za civilne podzvučne zrakoplove koji su na granici udovoljavanja zahtjevima bez obzira na druga već postojeća operativna ograničenja čiji je cilj smanjenje emisije buke povezane sa operacijama zrakoplova.

(2) "BHDCA" će imati jednak pristup u postupanju s problemima vezanim za buku na zračnim lukama. "BHDCA" može utvrditi ekonomske stimulacije, kao mjeru za upravljanje bukom.

(3) Pri razmatranju operativnih ograničenja, uzimat će se u obzir vjerovatni troškovi i dobiti od različitih mjera koje su na raspolaganju kao i specifične karakteristike zračne luke.

(4) Mjere ili kombinacije mjera koje se preduzimaju u skladu sa ovim članom neće biti restriktivnije nego što je to neophodno da bi se postigao uspostavljeni cilj vezan za zaštitu okoline za određenu zračnu luku. One neće biti diskriminacijske na osnovu nacionalnosti ili identiteta avioprevoznika ili proizvođača zrakoplova.

(5) Operativna ograničenja zasnovana na učinku (performance-based) će se temeljiti na svojstvima buke zrakoplova određenim u postupku certifikacije u skladu s Čikaškom konvencijom.

Član 52.

(Pravila o procjeni)

(1) Pri razmatranju odluke o operativnim ograničenjima za data operativna ograničenja i za karakteristike zračne luke, uzet će se u obzir informacije navedene u propisu EU o uspostavljanju pravila i procedura kada se radi o uvođenju operativnih ograničenja vezanih za buku na zračnoj luci EU.

(2) Kada se vrši procjena uticaja aerodromskih projekata na okolinu u skladu sa propisom EU o procjeni uticaja određenih javnih ili privatnih projekata na okolinu, koji je na snazi, smatrat će se da procjena izvršena u skladu s tim propisom EU udovoljava zahtjevima iz stava 1, pod uvjetom da su pri procjeni u najvećem mogućem obimu uzete u obzir informacije navedene u propisu EU o uspostavljanju pravila i procedura kada se radi o uvođenju operativnih ograničenja vezanih za buku na zračnim lukama EU.

(3) Stav 1. ovog člana neće se primjenjivati na:

- a) operativna ograničenja koja su već bila uspostavljena prije 9. aprila 2005. godine;
- b) manje tehničke izmjene u operativnim ograničenjima koje su djelimične prirode, a koje nemaju nikakve značajne posljedice po troškove aviokompanija operatora na datoj zračnoj luci, a koje su uvedene poslije 9. aprila 2005. godine.

Član 53.

(Pravila za uvođenje ograničenja)

Ako procjena svih raspoloživih mjera, uključujući operativna ograničenja djelimične prirode, a koja je izvršena u skladu sa zahtjevima iz ovog zakona, pokaže da se na neku zračnu luku moraju uvesti mjere vezane za buku sa ciljem da se povuku zrakoplovi koji su na granici udovoljavanja zahtjevima, za zračnu luku koja je u razmatranju primjenjivat će se sljedeća pravila:

- a) šest mjeseci nakon završetka procjene i odluke o uvođenju operativnih ograničenja na toj zračnoj luci, zrakoplovima koji su na granici udovoljavanja zahtjevima, neće biti dozvoljeno da vrše usluge većeg obima od onih pružanih u istom periodu prošle godine;
- b) najranije šest mjeseci nakon toga, od svakog operatora može biti zatraženo da smanji broj kretanja svojih zrakoplova koji su na granici udovoljavanja zahtjevima koji opslužuju taj aerodrom po godišnjoj stopi koja nije viša od 20% od početnog ukupnog broja tih kretanja.

Član 54.

(Izuzeća)

(1) Zrakoplovi koji su na granici udovoljavanja zahtjevima, a koji su registrirani u zemlji u razvoju, će do 28. marta 2012. godine biti izuzeti od odredbi ovog zakona pod uvjetom da:

- a) su takvi zrakoplovi, kojima su izdati certifikati o buci po standardima navedenim u Čikaškoj konvenciji, korišteni na datom aerodromu između 1. januara 1996. godine i 31. decembra 2001. godine ("referentni period"), i
- b) da je taj zrakoplov u referentnom periodu bio u registru date zemlje u razvoju i da njime i dalje upravlja fizička ili pravna osoba ustanovljena u toj zemlji.

(2) U pojedinačnim slučajevima, "BHDCA" može odobriti pojedinačne operacije zrakoplova koji su na granici udovoljavanja zahtjevima koje se ne bi mogle vršiti na osnovu drugih odredbi ovog zakona.

(3) Ovo izuzeće je ograničeno na zrakoplove čije su pojedinačne operacije takve izuzetne prirode da bi bilo nerazumno odbiti privremeno izuzeće i na zrakoplove koji izvide nekomercijalne letove u svrhu humanitarne pomoći, izmjena, opravki ili održavanja.

Član 55.

(Dodjela aerodromskih slotova)

(1) Postupak i uvjeti za dodjelu aerodromskih slotova bit će utvrđen posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(2) Dodjela aerodromskih slotova vršit će se u skladu s transparentnim, nepristrasnim i nediskriminatorским pravilima.

Član 56.

(Opsluživanje na zemlji)

(1) Nadležni organ zračne luke je dužan preduzeti neophodne mjere da za pružaoce usluga opsluživanja na zemlji osigura slobodan pristup tržištu za pružanje usluga opsluživanja trećim stranama i da osigura pravo na samoopsluživanje.

(2) Nadležni organ aerodroma će osigurati da:

- a) isporučioци usluga opsluživanja i korisnici zračne luke koji žele da se samoopslužuju imaju pristup aerodromskim instalacijama u obimu koji im je neophodan za obavljanje njihovih aktivnosti;
- b) svi uvjeti koje postavi za takav pristup budu objektivni, transparentni i nediskriminacijski;
- c) prostor koji je na raspolaganju za opsluživanje na zemlji na zračnoj luci se dijeli između različitih isporučilaca usluga opsluživanja i korisnika zračne luke koji vrše samoopsluživanje, uključujući sve učesnike u toj oblasti, u obimu koji je neophodan za korištenje njihovih prava i za omogućavanje efektivne i fer konkurencije na osnovu objektivnih, transparentnih i nediskriminacijskih kriterijuma;
- d) sve naknade koje se naplaćuju za takav pristup budu određene u skladu sa objektivnim, transparentnim i nediskriminacijskim kriterijumima.

(3) U slučaju postojanja drugog ovlaštenog pružaoca usluga opsluživanja na zemlji, isti neće biti direktno ili indirektno kontroliran od nadležnog organa zračne luke.

(4) "BHDCA" će, posebnim propisom, utvrditi uvjete za dobijanje potvrde od strane drugog pružaoca usluga opsluživanja na zemlji.

(5) Odredbe ovog člana neće se primjenjivati prije nego što budu ispunjeni svi uvjeti koji su utvrđeni propisima EU.

Član 57.

(Komitet korisnika zračne luke)

(1) Nadležni organ zračne luke uspostaviti će Komitet korisnika zračne luke od predstavnika korisnika zračne luke ili organizacija koje predstavljaju korisnike zračne luke.

(2) Svi korisnici zračne luke imaju pravo da budu u Komitetu korisnika zračne luke.

Član 58.

(Ostala pitanja u vezi s korištenjem i upotrebom zračne luke)

Bliže odredbe o korištenju i upotrebi zračne luke utvrđuju se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

DIO PETI - ZRAKOPLOVI

POGLAVLJE I- REGISTRACIJA ZRAKOPLOVA

Član 59.

(Registar zrakoplova)

(1) Registar civilnih zrakoplova (u daljem tekstu: Registar) vodi "BHDCA".

(2) Registar je javna knjiga.

(3) Oblik i sadržaj Registra, kao i način vođenja Registra uređuje se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 60.

(Podobnost za registraciju)

(1) Zrakoplov se može upisati u Registar pod sljedećim uvjetima:

- a) da je vlasnik zrakoplova država BiH ili jedan od entiteta, odnosno kanton ili općina ili fizička osoba državljanin BiH s prebivalištem u BiH, odnosno pravna osoba sa sjedištem u BiH,
- b) da vlasnik zrakoplova posjeduje dokaz o brisanju zrakoplova iz Registra bilo koje druge države, i
- c) da je zrakoplov u plovidbenom stanju.

(2) Zrakoplov u vlasništvu strane fizičke osobe s prebivalištem u BiH bit će upisan u Registar, pod uvjetom da zrakoplov pretežno boravi u BiH, na osnovu posebnog propisa koji donosi "BHDCA".

(3) Zahtjev za upis u Registar podnosi vlasnik zrakoplova ili operater zrakoplova, uz saglasnost vlasnika, u pisanoj formi. Uz zahtjev se prilažu dokazi kojima se potvrđuje da je podnosilac zahtjeva vlasnik zrakoplova, odnosno operater zrakoplova te isprave čije podnošenje se zahtijeva u skladu sa ovim zakonom i na osnovu njega donesenim propisima. O obavljenom upisu u Registar, "BHDCA" izdaje uvjerenje o registraciji zrakoplova podnosiocu zahtjeva za upis.

(4) Vlasnik zrakoplova ili operater dužan je u roku od 15 dana prijaviti "BHDCA"-u svaku nastalu promjenu podataka upisanih u Registar. Promjene unesene u Registar unose se i u uvjerenje o registraciji, ukoliko je to primjenjivo.

Član 61.

(Privremena registracija i registracija zrakoplova u zakupu)

(1) Zrakoplov može biti privremeno upisan u Registar:

- a) ako se zrakoplov nalazi u inostranstvu i izvršen je prenos vlasništva na vlasnika u BiH, ali nisu ispunjeni svi uvjeti za registraciju,
- b) u svrhe ispitivanja i utvrđivanja letnih sposobnosti i tehničkih osobina zrakoplova izgrađenog u BiH koji nije homologiran, a koji udovoljava tehničkim zahtjevima za plovidbenost.

(2) "BHDCA" izdaje potvrdu o privremenoj registraciji koja važi najduže 12 mjeseci.

(3) Strani zrakoplov, koji je u zakup uzela fizička osoba državljanin BiH, odnosno pravna osoba sa sjedištem u BiH, upisuje se u Registar u roku od 12 mjeseci od dana kada je zrakoplov dopremljen u BiH. Taj rok može se produžiti za narednih šest mjeseci, ako to, na zahtjev operatera tog zrakoplova, odobri "BHDCA".

(4) Odredbe ovog zakona koje se odnose na bezbjednost zračnog prometa primjenjuju se na zrakoplov iz stava 3. ovog člana.

(5) Zrakoplov upisan u Registar i dat u zakup stranoj fizičkoj ili pravnoj osobi radi obavljanja zračnog prometa u inostranstvu može se upisati u strani registar zrakoplova, na zahtjev zakupca uz odobrenje vlasnika, ako je to predviđeno propisima odnosno države. Ako se taj zrakoplov ne upisuje u strani registar, u Registru se vodi kao zrakoplov dat u zakup u inostranstvo.

Član 62.

(Brisanje iz Registra)

(1) Brisanje zrakoplova iz Registra obavlja se na osnovu zahtjeva vlasnika zrakoplova ili operatera zrakoplova uz saglasnost vlasnika, i to:

- a) ako više nisu ispunjeni uvjeti propisani ovim zakonom;
- b) ako je zrakoplov registriran kao vojni zrakoplov;

- c) ako je zrakoplov rastavljen, uništen ili izgubljen, a potraga okončana;
- d) ako zrakoplov nije imao valjanu potvrdu o provjeri plovidbenosti (ARC) tokom protekle tri godine, osim ako vlasnik nije u vremenskom periodu koji odredi "BHDCA" dostavio dokaz o plovidbenosti.

(2) Zahtjev za brisanje zrakoplova iz Registra podnosi se u roku od 15 dana od sticanja uvjeta propisanih ovim zakonom.

(3) Ukoliko Registar pokazuje da nad zrakoplovom postoji hipoteka, zrakoplov se ne može brisati iz Registra bez saglasnosti nosioca hipoteke ili bez odluke nadležnog suda.

(4) Nakon brisanja zrakoplova iz Registra, "BHDCA" će odmah ukinuti uvjerenje o registraciji tog zrakoplova.

(5) Nakon brisanja zrakoplova iz Registra, zrakoplovne isprave i knjige predaju se u "BHDCA", izuzev dozvola za osoblje. Odredba o predaji ne primjenjuje se u slučaju da je izvršen prenos zrakoplova u drugu državu ili je na drugi način registriran u stranom registru zrakoplova.

Član 63.

(Državna pripadnost i registracijske oznake zrakoplova)

(1) Zrakoplovi koji su upisani u Registar moraju biti označeni zastavom BiH i oznakom "E7", koju dodjeljuje ICAO za BiH kao i registarskom oznakom.

(2) Strani zrakoplov, tokom leta u zračnom prostoru BiH, mora nositi oznake državne pripadnosti i registracijske oznake utvrđene propisom države registracije tog zrakoplova ili znake predviđene međunarodnim ugovorom.

(3) Bliže odredbe o načinu označavanja zrakoplova se utvrđuju posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 64.

(Prenos odgovornosti)

(1) U skladu sa članom 83bis Čikaške konvencije, "BHDCA" može, putem sporazuma sa nadležnom vlasti civilnog zrakoplovstva druge države, prenijeti odgovornost uspostavljenu Čikaškom konvencijom za zrakoplov registriran u BiH, na tu zemlju.

(2) "BHDCA" može putem sporazuma sa zrakoplovnom vlasti druge države, preuzeti odgovornost, uspostavljenu Čikaškom konvencijom, za zrakoplov registriran u toj zemlji. Svaki takav zrakoplov podliježe odredbama ovog zakona i na osnovu njega donesenim propisima.

POGLAVLJE II. UVJETI ZA BEZBJEDNU UPOTREBU ZRAKOPLOVA I

ZRAKOPLOVNIH UREĐAJA

Član 65.

(Tehnički zahtjevi za plovidbenost)

(1) Zrakoplov i zrakoplovni uređaj mogu se upotrebljavati u BiH samo ako zadovoljavaju uvjete za bezbjednu zračnu plovidbu (u daljem tekstu: tehnički zahtjevi za plovidbenost) i ekološku podobnost.

(2) Tehnički zahtjevi za plovidbenost određuju se zavisno od vrste, kategorije i namjene zrakoplova, odnosno od vrste i namjene zrakoplovnog uređaja.

(3) Bliže odredbe o tehničkim zahtjevima za plovidbenost i ekološku podobnost utvrđuju se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 66.

(Uvjeti za upotrebu zrakoplova)

(1) Zrakoplov se može upotrebljavati samo prema vrsti, kategoriji i namjeni, na način propisan u odobrenom letačkom priručniku.

(2) Bliže odredbe o uvjetima i načinu upotrebe zrakoplova, zavisno od njihove vrste, kategorije i namjene, i zrakoplovnim uređajima koji moraju biti ugrađeni u zrakoplov, utvrđuju se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(3) Vojni zrakoplov BiH, koji se upotrebljava za letove koji se ne smatraju vojnim, mora udovoljavati tehničkim zahtjevima za plovidbenost predviđenim ovim zakonom i posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 67.

(Projektiranje, gradnja i prepravke)

(1) Projektiranje, gradnja i prepravke zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavljaju se prema tehničkim uvjetima za gradnju koji se utvrđuju posebnim propisom.

(2) Projektiranje, gradnju i prepravke zrakoplova ili zrakoplovnog uređaja, tehničku kontrolu i izradu tehničko-tehnološke dokumentacije, može obavljati samo pravna osoba koju za to ovlasti "BHDCA". Uvjeti za dobijanje ovog ovlaštenja se utvrđuju posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(3) Za obavljanje pregleda potrebnih za utvrđivanja ispunjenja uvjeta za dobijanje ovlaštenja iz stava 2. ovog člana, plaća se naknada koju utvrđuje "BHDCA".

(4) Izuzetno od odredbi stava 2. ovog člana, samoizgradnju ili sastavljanje zrakoplova, njegovih uređaja i izmjena može obavljati fizička osoba u skladu sa uvjetima utvrđenim posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 68.

(Homologacija zrakoplova i zrakoplovnog uređaja)

(1) Novi tip zrakoplova i zrakoplovnog uređaja podliježe postupku homologacije radi utvrđivanja saglasnosti sa tehničkim zahtjevima za plovidbenost.

(2) Ispitivanje radi homologacije novog tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavlja pravna osoba koju za to ovlasti "BHDCA".

(3) Na osnovu projektne i budžetske dokumentacije, te izvještaja o ispitivanju radi homologacije iz stava 1. ovog člana, "BHDCA" potvrđuje homologaciju i izdaje potvrdu o saglasnosti (Type Certificate Approval).

(4) Priznavanje inostranih homologacijskih ispitivanja tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja koji se prvi put uvozi te stranih tipskih certifikata i drugih odgovarajućih isprava, obavlja "BHDCA" i izdaje odgovarajuću potvrdu tipskog certifikata.

(5) Troškove ispitivanja u postupku homologacije zrakoplova i zrakoplovnog uređaja snosi podnosilac zahtjeva.

(6) Za obavljanje pregleda, radi utvrđivanja ispunjavanja uvjeta za obavljanje ispitivanja radi homologacije iz stava 1. ovog člana, plaća se naknada koju utvrđuje "BHDCA".

(7) Bliže odredbe o homologaciji zrakoplova i zrakoplovnog uređaja i uvjetima za dobijanje ovlaštenja za ispitivanje, utvrđuju se posebnim propisima koji donosi "BHDCA".

Član 69.

(Uvjerenje o plovidbenosti)

(1) Sposobnost zrakoplova za bezbjednu zračnu plovidbu (u daljem tekstu: plovidbenost zrakoplova), utvrđuje se pregledom obavljenim na način utvrđen ovim zakonom i posebnim propisima koje donosi "BHDCA", a dokazuje se uvjerenjem o plovidbenosti koje izdaje, odnosno produžava "BHDCA".

(2) Uvjerenje o plovidbenosti se izdaje na neograničeno vrijeme.

(3) Uz uvjerenje o plovidbenosti izdaje se i Potvrda o provjeri plovidbenosti (ARC).

(4) Potvrda o provjeri plovidbenosti (ARC) izdaje se sa rokom važenja od 12 mjeseci

Član 70.

(Oduzimanje uvjerenja o plovidbenosti)

(1) Ako se inspekcijskim pregledom utvrdi da zrakoplov ne odgovara kategoriji ili namjeni navedenoj u uvjerenju o plovidbenosti zrakoplova, odnosno da više ne udovoljava nekom od uvjeta za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti, uvjerenje će se oduzeti i o tome donijeti rješenje. Oduzeto uvjerenje vraća se "BHDCA".

(2) Na zahtjev operatera zrakoplova, izdat će se novo uvjerenje o plovidbenosti za odgovarajuću kategoriju, odnosno namjenu zrakoplova, pod uvjetom da su ispunjeni uvjeti za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti utvrđeni posebnim propisom.

Član 71.

(Plovidbenost stranog zrakoplova)

(1) Zrakoplovi trećih zemalja koji slijeću na aerodrome u BiH mogu biti predmet inspekcije na aerodromskoj platformi (SAFA inspection) ako se sumnja da nisu u saglasnosti sa ICAO standardima i propisima EU. Isto se primjenjuje na zrakoplove registrirane u državama članicama EU ili državama supotpisnicama "ECAA" multilateralnog sporazuma.

(2) Prilikom inspekcije na aerodromskoj platformi moraju se preduzeti sve potrebne mjere kojima se obezbjeđuje izbjegavanje nepotrebnog zadržavanja zrakoplova.

(3) Po završetku inspekcije na aerodromskoj platformi, vođa zrakoplova ili predstavnik operatora mora biti informiran o nalazima ove inspekcije.

(4) U slučaju ozbiljnih nedostataka na zrakoplovu, izvještaj o tome mora biti dostavljen operatoru zrakoplova i Evropskoj komisiji.

(5) U slučaju da neusaglašenost zrakoplova sa ICAO standardima predstavlja jasnu opasnost po bezbjednost zračne plovidbe (safety), operator zrakoplova mora dobiti mogućnost da otkloni nedostatke prije polijetanja.

(6) Ako ne dobije potvrdu da je aktivnost za ispravljanje nedostataka provedena prije leta na zadovoljavajući način, zrakoplovni inspektor će prizemljiti zrakoplov (zabraniti polijetanje zrakoplovu), dok se opasnost po zračne plovidbe (safety) ne otkloni. Informaciju o prizemljenju "BHDCA" će bez odlaganja dostaviti nadležnim vlastima dotičnog operatora i državi registra zrakoplova.

(7) "BHDCA" može, u koordinaciji da državom odgovornom za operacije predmetnog zrakoplova ili državom registra zrakoplova propisati neophodne uvjete pod kojim zrakoplovu može biti dozvoljeno da leti do aerodroma na kojem se nedostaci mogu otkloniti. U slučaju da je narušena važnost uvjerenja o plovidbenosti, odnosno potvrde o provjeri plovidbenosti (ARC), prizemljenje može biti ukinuto samo ako operator dobije odobrenje za let od države ili država preko kojih će let biti izvršen.

(8) Bliže odredbe o načinu provođenja inspekcije na platformi, kriterijima sigurnosne procjene i dostavljanju informacija o inspekcijama na platformi bit će utvrđene posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 72.
(Tehnički let zrakoplova)

(1) Ako se utvrdi da zrakoplov ne udovoljava uvjetima potrebnim za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti, odnosno ako se na zrakoplovu za koji je izdato uvjerenje o plovidbenosti, odnosno Potvrda o provjeri plovidbenosti (ARC) dogodi kvar, ali je zrakoplov sposoban za bezbjedan let uz određena ograničenja, "BHDCA" može dopustiti da takav zrakoplov, bez putnika, obavi let od aerodroma na kojem se zatekao do aerodroma na kojem će se obaviti popravak.

(2) Iznimno od odredbe stava 1. ovog člana, zrakoplov na kojem se dogodio kvar može i bez odobrenja "BHDCA"-a obaviti tehnički prelet od zračne luke na kojoj se zatekao do zračne luke opredjeljenja na kojoj će se obaviti popravak, u skladu s odgovarajućim postupcima za tehnički prelet zrakoplova i uvjetima propisanim u letačko-operativnom priručniku te na način utvrđen u letačkom priručniku zrakoplova.

Član 73.
(Naredbe o plovidbenosti)

(1) "BHDCA" će opozvati tipski certifikat ili uvjerenje o plovidbenosti ako utvrdi ili dobije izvještaj od nadležne institucije države koja je certificirala određeni tip zrakoplova ili uređaja zrakoplova, ili od njegovog proizvođača ili operatora, da je do nedostatka došlo usljed previda u konstrukciji, ugrađenim materijalima, u postupku izrade i homologaciji kao i usljed neodgovarajućeg načina korištenja i održavanja zrakoplova i uređaja zrakoplova, sve dok se taj nedostatak ne otkloni.

(2) Svaki vlasnik/operator zrakoplova koji je registriran u BiH obavezan je konsultirati evropske regulatorne i druge informacije o državi dizajna u smislu provjera koje je potrebno obaviti u vezi s potencijalnim nedostacima na zrakoplovu i uređajima u zrakoplovu koji je registriran u BiH iz razloga koji se navode u stavu 1. ovog člana, budući da operator te nedostatke treba da otkloni u određenom vremenskom roku.

(3) Ako operator zrakoplova ne ispoštuje naloge navedene u stavu 2. ovog člana, uvjerenje o plovidbenosti predmetnog zrakoplova postaje nevažeće i zabranjuje se njegova upotreba.

(4) Ako se nedostatak na koji upućuje stav 1. ovog člana otkrije na zrakoplovu koji je proizveden i certificiran u BiH, "BHDCA" će smjesta prijaviti taj nedostatak instituciji nadležnoj za pitanja zračnog prometa države u koju je zrakoplov izvezen i na koju je registriran.

(5) Ako se nedostatak na koji upućuje stav 1. ovog člana otkrije na BiH zrakoplovu proizvedenom u inostranstvu, a čija je homologacija priznata u BiH i kojem je izdato uvjerenje o plovidbenosti, "BHDCA" će smjesta prijaviti taj nedostatak

instituciji nadležnoj za pitanja zračnog prometa države u kojoj je homologacija izvršena.

Član 74.

(Obaveza održavanja zrakoplova i zrakoplovnog uređaja)

(1) Operator zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavezan je tokom upotrebe pregledati i provjeravati zrakoplov i zrakoplovni uređaj i održavati ih u stanju koje obezbjeđuje bezbjednu zračnu plovidbu u skladu sa odredbama ovog zakona i posebnog propisa koji donosi "BHDCA".

(2) Pregledi i provjere, popravke, zamjene i preventivno održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja (u daljem tekstu: održavanje), te obnove i izmjene na zrakoplovu i zrakoplovnom uređaju, kao i tehnička kontrola i kontrola kvaliteta obavljenih radova, moraju se obavljati u skladu sa ovim zakonom i posebnim propisom koji donosi "BHDCA", kao i tehničkim uputstvima proizvođača za određeni tip zrakoplova i zrakoplovnog uređaja.

(3) Operator zrakoplova obavezan je, u skladu sa propisom koji donosi "BHDCA", osigurati provjeru zrakoplova prije svakog uzlijetanja, radi utvrđivanja sposobnosti zrakoplova za bezbjednu zračnu plovidbu (plovidbenost), a osoba ovlaštena za provjeru zrakoplova obavezna je svojim potpisom u odgovarajućoj knjizi zrakoplova potvrditi da je provjera obavljena i da je zrakoplov plovidben.

Član 75.

(Osobe za održavanje)

(1) Održavanje, obnovu, preinake i tehničku kontrolu održavanja zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, izradu tehničko-tehnološke dokumentacije i operativno-tehničkih postupaka, te kontrolu kvaliteta obavljenih radova, mogu obavljati osobe koje zadovoljavaju uvjete propisane posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(2) Pravnoj osobi iz stava 1. ovog člana, koja podnese dokaze o ispunjavanju uvjeta, "BHDCA" izdaje potvrdu o ispunjenju tih uvjeta.

(3) Za obavljanje pregleda radi utvrđivanja ispunjenosti uvjeta za izdavanje potvrde iz stava 2. ovog člana plaća se naknada koju utvrđuje "BHDCA".

Član 76.

(Povjeravanje održavanja stranoj osobi)

(1) Ako operator zrakoplova povjerava održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja stranoj osobi, obavezan je "BHDCA"-u podnijeti dokaz da je nadležno tijelo države, u kojoj ta osoba ima sjedište, ovlastilo tu osobu za održavanje tog tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja. Stranoj osobi, na njen zahtjev, "BHDCA" izdaje potvrdu o ispunjavanju uvjeta za održavanje zrakoplova upisanog u Registar, u skladu sa posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(2) Ako se zrakoplov upisan u Registar daje u zakup stranoj osobi, operator, odnosno vlasnik zrakoplova, obavezan je ugovorom osigurati održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja prema odobrenom programu za održavanje kontinuiteta plovidbenosti, kod osobe koja je za te poslove ovlaštena i ispunjava uvjete u skladu sa odredbama stava 1. ovog člana.

(3) Za obavljanje pregleda radi utvrđivanja ispunjenosti uvjeta za održavanje zrakoplova iz stava 1. ovog člana plaća se naknada koju utvrđuje "BHDCA".

Član 77.

(Program za održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja radi osiguranja kontinuiteta plovidbenosti)

(1) Održavanje i tehnička kontrola zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavlja se prema programu za održavanje kontinuiteta plovidbenosti (u daljem tekstu: program održavanja), koji se utvrđuje za svaki tip i model zrakoplova i zrakoplovnog uređaja .

(2) Program održavanja sadrži plan i propisane postupke za održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, te rokove i način njihovog izvršenja, a utvrđuje se u skladu s propisom donesenim na osnovu ovog zakona, zahtjevima za održavanje koje odobri nadležno tijelo države proizvođača, tehničkim uputstvima proizvođača za održavanje tog tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, načinom njihove upotrebe i rezultatima provjere njihove pouzdanosti tokom upotrebe.

(3) Program održavanja, na prijedlog operatora zrakoplova, odobrava "BHDCA".

(4) Za utvrđivanje uvjeta za odobravanje programa održavanja plaća se naknada koju utvrđuje "BHDCA".

Član 78.

(Isprave i knjige zrakoplova)

(1) Zrakoplov koji se upotrebljava u zračnom prometu mora imati propisane isprave i knjige.

(2) Isprave i knjige zrakoplova služe kao dokaz o identitetu, plovidbenosti i drugim osobinama zrakoplova.

(3) Vrste isprava i knjiga iz stava 1. ovog člana, njihov sadržaj, te način vođenja knjiga uređuje se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 79.

(Upotreba službenih jezika)

(1) Isprave i knjige zrakoplova moraju biti napisane na jeziku konstitutivnih naroda BiH ili na engleskom jeziku.

(2) Isprave i knjige zrakoplova koji učestvuju u međunarodnom zračnom prometu mogu biti sastavljene na službenim jezicima u BiH i na engleskom, ili na engleskom jeziku.

Član 80.

(Isprave i knjige stranih zrakoplova)

(1) Isprave i knjige stranih zrakoplova, izdate u skladu s propisima države registracije zrakoplova, vrijede u BiH ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom ili uz uvjet uzajamnosti.

(2) Iznimno od odredbe stava 1. ovog člana, isprave i knjige stranog zrakoplova vrijede u BiH i bez uvjeta uzajamnosti, ako je to stranom zrakoplovu, u skladu sa ovim zakonom, priznato u odobrenju.

DIO ŠESTI – ZRAKOPLOVNO OSOBLJE

Član 81.
(Zrakoplovno osoblje)

(1) Zrakoplovno osoblje je zrakoplovno ovlašteno osoblje i zrakoplovno stručno osoblje.

(2) Zrakoplovno ovlašteno osoblje je osoblje koje na osnovu dozvole obavlja poslove koji neposredno utiču na bezbjednost zračne plovidbe (safety). Zrakoplovno stručno osoblje je osoblje koje na osnovu potvrde o obučenosti obavlja poslove koji posredno utiču na bezbjednost zračne plovidbe (safety).

(3) "BHDCA" će posebnom odlukom utvrditi poslove koji neposredno i posredno utiču na bezbjednost zračne plovidbe (safety).

(4) Dozvolu za zrakoplovno ovlašteno osoblje izdaje "BHDCA". Potvrdu o obučenosti izdaje i produžava centar za obuku zrakoplovnog stručnog osoblja ili druga pravna osoba koju ovlasti "BHDCA".

(4) Uvjeti koje treba da ispunjava pravna osoba iz stava 4. ovog člana utvrđuju se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 82.
(Zdravstvena sposobnost)

(1) Zdravstvena sposobnost zrakoplovnog osoblja utvrđuje se ljekarskim pregledom. obavljenim uz uvjete i na način utvrđenim posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(2) Ljekarske preglede iz stava 1. ovog člana mogu obavljati zdravstvene ustanove (AMC) ili ovlašteni ljekari (AME) koji ispunjavaju propisane uvjete i koje ovlasti "BHDCA".

(3) Rezultat ljekarskog pregleda bit će potvrđen ljekarskim uvjerenjem izdatim zrakoplovnom osoblju u skladu s posebnim propisima koje donosi "BHDCA".

Član 83.
(Strane dozvole)

(1) "BHDCA" može stranu dozvolu učiniti važećom da bi imalac dozvole vršio ovlaštenja na zrakoplovu registriranom u BiH, ako je ta strana dozvola izdata pod uvjetima koji nisu manje zahtjevni od onih koji se primjenjuju na "BHDCA" dozvole. Validacija će biti potvrđena Potvrdom o validaciji. Potvrda o validaciji važit će samo zajedno sa stranom dozvolom na kojoj je zasnovana i samo onoliko dugo koliko bude važila ta strana dozvola, odnosno ovlaštenje upisano u dozvolu.

(2) "BHDCA" će propisati uvjete i načine privremenog prihvatanja strane dozvole, ovlaštenja, odobrenja, autorizacije i potvrde o obučenosti (validacija) i izdavanje domaće dozvole, ovlaštenja, odobrenja, autorizacije i potvrde o obučenosti (nostrifikacija) na osnovu dozvole, ovlaštenja, odobrenja, autorizacije i potvrde o obučenosti stečene u inostranstvu.

(3) Validaciju i nostrifikaciju strane potvrde o obučenosti izdaje i produžava centar za obuku zrakoplovnog stručnog osoblja ili druga pravna osoba koju ovlasti "BHDCA".

(4) U dozvoli i potvrdi o validaciji, "BHDCA" odredit će ovlaštenja imaoaca, a isto tako i ograničenja i posebne uvjete koji se mogu primjeniti.

Član 84.

(Obuke u oružanim snagama BiH)

Uvjeti i način priznavanja obuka provedenih u Oružanim snagama BiH iz oblasti civilnog zrakoplovstva utvrdit će se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 85.

(Letačka posada)

(1) Nijedna osoba ne može raditi kao član letačke posade zrakoplova u zrakoplovu registriranom u BiH ukoliko ne posjeduje važeću dozvolu izdatu od strane "BHDCA" ili stranu dozvolu koju je "BHDCA" učinila važećom putem potvrde o validaciji.

(2) Stranim zrakoplovima u BiH mogu operirati osobe koje posjeduju strane dozvole, ako su takve dozvole priznate u BiH u skladu s međunarodnom konvencijom ili sporazumom s državom njihovog registra.

(3) "BHDCA" će donijeti propise kojim uređuje popunjavanje zrakoplova posadom kao i vrste dozvola i potvrda o obučenosti zrakoplovnog ovlaštenog i stručnog osoblja, ovlaštenja, odobrenja koja se mogu upistati u dozvole i potvrde o obučenosti, posebne autorizacije koje mogu steći imaoци dozvola; uvjeti i način sticanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvola, ovlaštenja, odobrenja, autorizacija, potvrda o obučenosti; programe za stručno osposobljavanje, provjere i utvrđivane stručne sposobnosti; uvjete koje moraju ispunjavati pravne osobe koje obavljaju stručno osposobljavanje.

Član 86.

(Obaveze imaoца dozvole)

(1) Imalac dozvole ili potvrde o validaciji dužan je obavijestiti "BHDCA" o okolnostima koje utiču na njegovu sposobnost da vrši ovlaštenja iz njegove dozvole.

(2) Dozvola, ovlaštenje, odobrenje, autorizacija i potvrda o obučenosti će biti izdata na određeni vremenski period u skladu s posebnim propisom koje donosi "BHDCA".

Član 87.

(Naknade)

Naknade za izdavanje dozvola, potvrda o obučenosti, potvrda o validaciji, potvrda o nostrifikaciji, odobrenja za rad organizacijama za osposobljavanje i priznavanje obuka iz Oružanih snaga BiH, utvrđuju se posebnom odlukom "BHDCA".

Član 88.

(Registar dozvola zrakoplovnog osoblja)

(1) "BHDCA" vodi Registar dozvola zrakoplovnog ovlaštenog osoblja, koje je licencirano prema ovom zakonu i na osnovu njega donesenim propisima. Osobe kojima su izdate potvrde o validaciji takođe će biti registrirane.

(2) "BHDCA" će u Registru dozvola zrakoplovnog osoblja čuvati svu dokumentaciju koja je podnesena radi izdavanja, obnove i produženja svake dozvole, ovlaštenja, odobrenja i autorizacije kao i potvrde o validaciji.

Član 89.

(Opoziv i suspenzija dozvola)

(1) "BHDCA" će trajno oduzeti dozvolu ili je oduzeti privremeno, na određeni vremenski period, ako je imalac dozvole:

- a) bio naročito nemaran što se tiče bezbjednosti zračne plovidbe (safety) ili je vršio ovlaštenja iz dozvole dok je bio pod uticajem alkohola, narkotika ili drugih droga, koji su ga učinili nesposobnim za sigurno izvršavanje svoje dužnosti;
- b) učestalo kršio zakon, naredbe ili propise civilnog zrakoplovstva;
- c) ocijenjen nesposobnim da izvršava dužnosti u zrakoplovu iz medicinskih ili psiholoških razloga;
- d) pokazao nedovoljno znanje ili vještinu da adekvatno izvršava privilegije svoje dozvole.

(2) "BHDCA" će privremeno oduzeti dozvolu do rezultata zvanične istrage i dok se ne donese konačna odluka.

(3) Ukoliko su zrakoplovne naredbe ili pravila prekršeni u manjem obimu, "BHDCA" će izdati pismo upozorenja.

(4) Odredbe ovog člana ravnopravno će se primjenjivati na potvrde o validaciji stranih dozvola u BiH.

Član 90.

(Testovi i ispitivanja)

"BHDCA" može od imaooca dozvole ili potvrde o validaciji, u bilo koje vrijeme nakon izdavanja, zahtijevati da se podvrgne teorijskim i praktičnim testovima kako bi se verificirala njegova kompetentnost ili da se podvrgne ljekarskim ili psihološkim ispitivanjima kako bi se odredila njegova sposobnost.

Član 91.

(Letačka obuka)

Za letačku obuku i pojedine letove posebne prirode, "BHDCA" posebnim propisom može utvrditi izuzeća od odredbi ovog zakona.

DIO SEDMI – ZRAKOPLOVNE OPERACIJE

Član 92.

(Zahtjevi za potvrde, radne dozvole i odobrenja)

(1) U BiH usluge komercijalnog zračnog prevoza za naknade ili iznajmljivanje može pružati samo pravna ili fizička osoba koja posjeduje Potvrdu zračnog operatora (Air Operator certificate - AOC) i Radnu dozvolu (Operating licence), izdate u skladu sa ovim zakonom ili izdatu od odgovarajućih organa vlasti strane države, ako se takva strana potvrda priznaje u BiH, u skladu s međunarodnom konvencijom ili sporazumom. Neophodan, ali ne i dovoljan uvjet za izdavanje Radne dozvole je posjedovanje AOC -a. Uvjeti i način izdavanja AOC -a i Radne dozvole propisani su posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(2) Nijedna osoba ne može pružati usluge iz zraka (Aerial Work) za naknadu, ili iznajmljivanje u zračnom prostoru BiH, osim ako ne posjeduje Potvrdu za pružanje usluga iz zraka, izdatu u skladu sa ovim zakonom ili izdatu od odgovarajućih organa vlasti strane države, ako se takva strana potvrda priznaje u BiH, u skladu sa

međunarodnom konvencijom ili sporazumom. Uvjeti i način izdavanja potvrde za pružanje usluga iz zraka utvrđeni su posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(3) Komercijalna aktivnost za iznajmljivanje zrakoplova se smatra zračnom uslugom za koju se zahtijeva posjedovanje AOC.

(4) Za nekomercijalne operacije kompleksnih zrakoplova sa motornim pogonom, "BHDCA" može zahtijevati posebno odobrenje (dekleraciju).

(5) "BHDCA" može propisati da se zahtijevaju posebna odobrenja za obavljanje egzibicija u zraku, takmičenja i drugih posebnih aktivnosti. Takva odobrenja se mogu izdati kada su takve aktivnosti prihvatljive za okolinu i kada ne izazivaju opasnost za život i zdravlje ljudi na zemlji. Uvjeti i način izdavanja posebnih odobrenja bit će regulirani posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(6) U okviru svojih zakonskih ovlaštenja za nadzor bezbjednosti letenja imaoca AOC -a i potvrda za pružanje usluga iz zraka, "BHDCA" može odobravati odstupanja, odnosno izuzeća u pogledu primjene ovog zakona, s tim da je u svakom trenutku zadržan jednak nivo bezbjednosti zračne plovidbe.

(7) Za izdavanje potvrda, dozvola i odobrenja iz ovog člana, "BHDCA" će naplaćivati naknade. Iznos naknade bit će reguliran posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 93.

(Potvrda zračnog operatora - AOC)

(1) "BHDCA" će izdati AOC pod uvjetom da operator demonstrira: adekvatnu organizaciju i metod upravljanja i nadgledanja letnih operacija, programe obuke i aranžmane za održavanje zrakoplova, shodno prirodi i obimu navedenih operacija. U cilju osiguranja bezbjednosti operacija komercijalnog zračnog prevoza, "BHDCA" primjenjuje propise kojima se definiraju uvjeti za izdavanje AOC -a za različite kategorije zračnog prevoza.

(2) Imalac AOC -a kao i strani zračni operatori neće uživati prava iz svojih potvrda ukoliko ne posjeduju važeće osiguranje prihvaćeno od strane "BHDCA", koje pokriva odgovornosti za štetu izazvanu njihovim operacijama.

(3) AOC se izdaje na utvrđeni period važnosti i može se obnoviti ako imalac AOC -a zadovoljava zahtjeve koji se primjenjuju u momentu obnove i podliježe izdavanju novog rješenja "BHDCA"-a. "BHDCA" mora biti uvjeren da će svaki imalac AOC ostati sposoban da, u svakom trenutku, garantira bezbjednost svojih operacija.

(4) Uz potvrdu zračnog operatora, "BHDCA" izdaje specifikaciju operacija sa detaljima odobrenih operacija i uvjetima i ograničenjima koji se navode u potvrdi. "BHDCA" može ograničiti vrijeme validnosti specifikacije operacija i može je dopuniti ako i kada je to zahtijevano.

(5) Svaki imalac AOC -a će izvještavati "BHDCA" o svim promjenama koje mogu štetno djelovati na pitanja koja su bila osnov za izdavanje potvrde ili specifikacije operacija. Imalac potvrde ne može uživati privilegije koje nisu navedene u potvrdi.

Član 94.

(Radna dozvola zračnog operatora - Operating licence)

(1) Sve pravne i fizičke osobe koje vrše zračni prevoz putnika, pošte i tereta (AOC operatori) u zračnom porostoru BiH, kao i lokalni letovi koji uključuju prevoz za naknadu sa polaskom i dolaskom na istu zračnu luku, moraju posjedovati radnu dozvolu (Operating licence), u skladu s propisima EU koji su na snazi.

(2) Radna dozvola iz stava 1. ovog člana ne podrazumijeva bilo koje pravo pristupa specifičnim rutama ili tržištima.

(3) Radne dozvole zračnim operatorima izdaje "BHDCA" na utvrđeni vremenski period. Kada zračni operator prekine operacije u trajanju od šest mjeseci, ili nije započeo sa operacijama u periodu od šest mjeseci nakon dobijanja Radne dozvole, dužan je da obnovi zahtjev za izdavanje Radne dozvole.

(4) Uvjeti, pravila i procedure za izdavanje Radnih dozvola utvrdit će se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(5) "BHDCA" će odbiti izdavanje Radne dozvole, ako podnosilac zahtjeva nije u mogućnosti da dokaže svoju finansijsku sposobnost ili ispuni tražene uvjete, propisane posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(6) Zračni operatori (AOC) iz države potpisnice ECAA multilateralnog sporazuma, moraju da posjeduju Radnu dozvolu ako namjeravaju da obavljaju zračni prevoz prema, i iz BiH, osim ako bilateralnim ili multilateralnim ugovorom nije utvrđeno drugačije.

Član 95.

(Rutne dozvole za obavljanje redovnog zračnog prevoza)

(1) Zračnim operatorima iz BiH i zračnim operatorima iz država potpisnica ECAA multilateralnog sporazuma koji posjeduju AOC, bit će dozvoljeno da ostvaruju prava na rutama unutar zemalja potpisnica ECAA multilateralnog sporazuma. Ovi operatori moraju posjedovati rutnu dozvolu (odobrenje), u skladu s propisima EU.

(2) Strani zračni operatori koji posjeduju AOC, a koji nisu operatori iz država potpisnica ECAA multilateralnog sporazuma moraju posjedovati rutno odobrenje za korištenje prometnih prava na rutama unutar BiH. Rutno odobrenje izdaje "BHDCA". Prilikom izdavanja rutnog odobrenja, "BHDCA" će uzeti u obzir uvjete definirane bilateralnim ugovorom između BiH i države stranog zračnog operatora.

(3) "BHDCA" može da odbije izdavanje rutnih odobrenja, ako zahtijevano rutno odobrenje ugrožava javni interes, naročito kako bi se spriječila prometna zagušenja ili ekološki problemi.

(4) Zračnim operatorima koji posjeduju AOC i zrakoplovima koji su predmet zabrane letenja u skladu s propisima EU koji su na snazi, "BHDCA" će zabraniti letenje u zračnom prostoru BiH.

Član 96.

(Odobrenje za obavljanje neredovnog zračnog prevoza)

(1) Za komercijalne zrakoplovne operacije koje nisu redovne, "BHDCA" može izdati odobrenja za obavljanje neredovnog zračnog prevoza.

(2) Uvjeti za izdavanje odobrenja za obavljanje neredovnog zračnog prevoza, kao i slučajevi u kojima ova odobrenja nisu potrebna, utvrđuju se posebnim propisima koje donosi "BHDCA".

Član 97.

(Ukidanje i suspenzija potvrda i dozvola)

(1) Ako "BHDCA" utvrdi da se privilegije iz AOC ili dozvole koriste u suprotnosti sa primjenjivim zakonima, rješenjima, propisima, uvjetima i ograničenjima ili van obima specifikacije operacija, "BHDCA" će ukinuti AOC ili dozvolu, ili će ih suspendirati do otklanjanja utvrđenih nedostataka. Ako je to dovoljno u pogledu bezbjednosti letenja,

"BHDCA" će kao alternativnu mjeru, propisati dodatna ograničenja u specifikaciji operacija, do preduzimanja postupaka za korekciju.

(2) Dozvola izdata u skladu sa ovim zakonom može biti ukinuta ako je imalac znatno odstupio od uvjeta za njeno izdavanje ili ako se ustanovi da nosilac nije u mogućnosti da uživa privilegije na prikladan način i ako se situacija nije popravila u propisanom roku. Dozvola se automatski smatra nevažećom ako je AOC imao istekao, ili je ukinut ili suspendiran.

Član 98.

(Tarife i prometni programi)

(1) Zračni operatori koji posjeduju AOC slobodno formiraju tarife i druge cijene zračnog prevoza, u skladu s propisima EU koji su na snazi. Zračni operatori koji posjeduju AOC su obavezni da dostave u "BHDCA" informaciju o primjenjivanim tarifama i drugim cijenama zračnog prevoza na način i u vremenskim rokovima koji se utvrđuju posebnom odlukom "BHDCA".

(2) "BHDCA" odobrava prometne programe (red letenja) zračnih operatora iz stava 1. ovog člana koji se primjenjuju u redovnom zračnom prevozu, a u skladu s bilateralnim ili multilateralnim sporazumima u kojima je BiH supotpisnica. Ovi operatori su obavezni da dostave u "BHDCA" informaciju o planiranim prometnim programima, uključujući i dokaze da je program prihvaćen od zainteresirane aerodromske uprave u BiH.

DIO OSMI - BEZBJEDNOST ZRAČNE PLOVIDBE (SAFETY) I BEZBJEDNOST CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA (SECURITY)

POGLAVLJE I- BEZBJEDNOST ZRAČNE PLOVIDBE (SAFETY)

Član 99.

(Posebna pravila za bezbjednost zračne plovide - safety)

(1) "BHDCA" će, posebnim propisom, utvrditi pravila za upravljanje zrakoplovom kako bi se spriječile nesreće i spriječila šteta i neugodnosti.

(2) "BHDCA" će donijeti propise o zračnom prevozu roba koje se mogu smatrati opasnim, ali čiji zračni prevoz nije zabranjen. Takvi propisi će biti usklađeni sa Standardima i preporučenom praksom Čikaške konvencije.

(3) Iz razloga bezbjednosti zračne plovide (safety), Pružalac usluga može, putem ovlaštenih osoba – kontrolora, zahtijevati da vođa zrakoplova odmah prizemlji zrakoplov na najbližu pogodnu zračnu luku.

(4) Kod zrakoplova bez pilota ili bezmotornih zrakoplova ili zrakoplova koji su na neki drugi način neuobičajenog karaktera, "BHDCA" može dozvoliti izuzimanje od odredbi ovog zakona. Takva izuzeća mogu biti doneseni jedino kada to nije protiv interesa bezbjednosti zračne plovide (safety).

(5) Uz konsultacije sa nadležnim institucijama BiH, "BHDCA" će posebnim propisom utvrditi uvjete za instaliranje i upotrebu radioopreme u zrakoplovu i na zemlji u svrhe civilnog zrakoplovstva.

Član 100.

(Program bezbjednosti civilnog zrakoplovstva BiH)

(1) Vijeće ministara će donijeti propise kojim će se osigurati poštivanje i primjena međunarodnih konvencija i protokola koji se odnose na akta nezakonitog ometanja usmjerenog protiv civilnog zrakoplovstva, njegovih objekata i sredstava, a u interesu bezbjednosti i efikasnosti međunarodnog i domaćeg civilnog zrakoplovstva.

(2) Vijeće ministara će na prijedlog Ministarstva donijeti odluku kojom će uspostaviti Program bezbjednosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine (security); (u daljem tekstu: Program bezbjednosti BiH). Odluka o uspostavljanju Programa bezbjednosti BiH bit će objavljena u „Službenom glasniku BiH“.

(3) Program bezbjednosti BiH sadrži sve mjere, radnje i postupke preventivne zaštite od akata nezakonitog ometanja u civilnom zrakoplovstvu, djelovanja u uvjetima povišenog stepena prijetnje i djelovanja u kriznim situacijama, na način i u skladu s međunarodnim obavezama BiH.

(4) Program bezbjednosti BiH čine opći dio i prilozi. Opći dio i prilozi se smatraju jedinstvenim dokumentom i kao takvi će se i tumačiti.

(5) Program bezbjednosti BiH ima status dokumenta povjerljive prirode i neće se objaviti u „Službenom glasniku BiH“. Program bezbjednosti BiH se dostavlja na način utvrđen posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 101.

(Program osposobljavanja osoblja i program kontrole kvalitete)

(1) Program osposobljavanja osoblja iz oblasti bezbjednosti civilnog zrakoplovstva i Program kontrole kvaliteta bezbjednosti civilnog zrakoplovstva su prilozi Programa bezbjednosti BiH i njegov sastavni dio, izrađeni na način i u skladu s međunarodnim obavezama BiH.

(2) Program osposobljavanja osoblja iz oblasti bezbjednosti civilnog zrakoplovstva sadrži pravila i procedure vezane za kvalifikacije, odabir, selekciju, obuku i certificiranje osoblja koje po bilo kom osnovu obavlja poslove u civilnom zrakoplovstvu.

(3) Program kontrole kvaliteta bezbjednosti civilnog zrakoplovstva sadrži pravila i procedure vezane za elemente kontrole kvaliteta, kvalifikacije i ovlaštenja za osoblje koje provodi te elemente i liste po kojima se provode pojedini elementi kontrole kvaliteta.

Član 102.

(Državni komitet bezbjednosti)

(1) Vijeće ministara će, na prijedlog Ministarstva, donijeti odluku kojom će uspostaviti Državni komitet bezbjednosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Državni komitet BiH), a u cilju kontinuirane saradnje između nadležnih tijela BiH, tokom provođenja preventivnih mjera, radnji i postupaka bezbjednosti te djelovanja u kriznim situacijama izazvane aktima nezakonitog ometanja.

(2) Odluka o uspostavljanju Državnog komiteta BiH bit će objavljena u „Službenom glasniku BiH“.

(3) U radu Državnog komiteta BiH učestvuju predstavnici tijela nadležnih za pojedine aspekte bezbjednosti civilnog zrakoplovstva (security) u BiH.

- (4) U smislu ovoga zakona Ministarstvo je odgovorno tijelo koje će:
- a) na prijedlog "BHDCA" predložiti izmjene i dopune Programa bezbjednosti BiH;
  - b) obezbjediti funkcioniranje i rad Državnog komiteta BiH;
- (5) U smislu ovoga zakona "BHDCA" je stručno i koordinirajuće tijelo za pitanja bezbjednosti civilnog zrakoplovstva (security) u BiH koje će:
- a) pripremiti i pribaviti mišljenja nadležnih tijela za izradu propisa iz oblasti bezbjednosti civilnog zrakoplovstva (security);
  - b) utvrditi načine koordiniranja aktivnosti između tijela u BiH, odgovornih za različite aspekte Programa bezbjednosti BiH;
  - c) provoditi elemente kontrole kvaliteta bezbjednosti civilnog zrakoplovstva BiH (security) po svim segmentima i odredbama Programa bezbjednosti BiH;
  - d) saradivati s međunarodnim institucijama civilnog zrakoplovstva i odgovarajućim vlastima drugih;
  - e) izvještavati Ministarstvo u pogledu razvoja i provođenja Programa bezbjednosti BiH.
- (6) Članovi Državnog komiteta BiH imaju pravo na naknadu. Naknadu članova Državnog komiteta BiH utvrđuje Vijeće ministra posebnom odlukom.

Član 103.

(Primjena Programa bezbjednosti)

- (1) Pružalac usluga će uspostaviti, primijeniti i održavati Program bezbjednosti Pružaoca usluga na način kako je to definirano Programom bezbjednosti BiH. Program bezbjednosti Pružaoca usluga bit će odobren od "BHDCA".
- (2) Operator aerodroma će uspostaviti, primijeniti i održavati Program bezbjednosti aerodroma na način kako je to definirano Programom bezbjednosti BiH. Program bezbjednosti aerodroma bit će odobren od "BHDCA".
- (3) Zračni operator će uspostaviti, primijeniti i održavati Program bezbjednosti zračnog operatora na način kako je to definirano Programom bezbjednosti BiH. Program bezbjednosti zračnog operatora bit će odobren od "BHDCA".
- (4) Ostala tijela odgovorna za pojedine segmente bezbjednosti civilnog zrakoplovstva u BiH će uspostaviti, primijeniti i održavati procedure, uputstva, planove i programe bezbjednosti na način kako je to utvrđeno Programom bezbjednosti BiH. Ovi dokumenti bit će odobreni od strane "BHDCA".
- (5) Operator aerodroma i zračni operator će uspostaviti Aerodromski komitet za bezbjednost, odnosno Komitet za bezbjednost zračnog operatora na način kako je to definirano Programom bezbjednosti BiH. Operator aerodroma i zračni operator će izvještavati "BHDCA" o radu i svakom incidentu na aerodromu kojim je bila ili mogla biti ugrožena bezbjednost civilnog zrakoplovstva.
- (6) Svaka promjena koja se tiče suštinskog sadržaja u Programu bezbjednosti aerodroma odnosno Programu bezbjednosti zračnog operatora će, prije stupanja na snagu, biti odobrena od "BHDCA".

Član 104.

(Strani zračni operator)

- (1) Zračni operatori druge države, koji obavljaju zrakoplovne operacije u/iz BiH, će "BHDCA"-u dostaviti Program bezbjednosti zračnog operatora i odobrenje nadležnog tijela države registra.

(2) "BHDCA" će priznati svako takvo odobrenje ali može zatražiti da zračni operator uskladi dijelove svog Programa bezbjednosti sa specifičnim zahtjevima date zračne luke u BiH.

Član 105.

(Djela nezakonitog ometanja)

(1) Djelima nezakonitog ometanja u smislu ovog zakona smatraju se sljedeća djela:

- a) otmica zrakoplova;
- b) oružani napadi na objekte i uređaje civilnog zrakoplovstva, osoblje i putnike;
- c) uništavanje zrakoplova;
- d) postavljanje, sudjelovanje ili navođenje na postavljanje na/u zrakoplov (u upotrebi ili van operativne upotrebe) naprave ili materije koja bi mogla izazvati takvu štetu da zrakoplov više ne može letjeti, odnosno ugroziti bezbjednost zrakoplova u letu;
- e) nasilje usmjereno protiv osobe u zrakoplovu u letu, ukoliko postoji mogućnost da takav čin ugrozi bezbjednost tog zrakoplova i osoba u njemu,
- f) uništenje ili oštećenje objekata i uređaja zrakoplovne navigacije, odnosno ometanje njihovog rada, ukoliko bi takav čin mogao ugroziti bezbjednost zrakoplova u letu;
- g) nezakonita i namjerna upotreba i korištenje bilo koje naprave, tvari ili oružja:
  - 1) za izvršenje djela nasilja protiv osobe koja na aerodromu obavlja određeni posao u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, koje ima ili bi moglo imati za posljedicu teške povrede ili smrt;
  - 2) za uništenje ili teško oštećenje objekata, opreme ili sredstava na aerodromu, zrakoplova izvan upotrebe koji se na njemu nalaze, ako takav čin ugrožava ili može ugroziti bezbjednost aerodroma, odnosno bezbjednost civilnog zrakoplovstva;
- h) davanje ili prenošenje informacija za koje se zna da su netačne, čime se ugrožava bezbjednost zrakoplova u letu;
- i) druga djela kojima bi se na bilo koji način ugrozila bezbjednost civilnog zrakoplovstva.

(2) Neprimjerena ponašanja putnika «unruly passenger» u toku leta čiji postupci mogu ili su ugrozili bezbjednost zrakoplova u letu, smatraju se djelima nezakonitog ometanja. Vođa zrakoplova će o svakom takvom slučaju, odmah po slijetanju zrakoplova, obavijestiti nadležno policijsko tijelo na aerodromu koje u skladu sa svojim ovlaštenjima poduzima dalje zakonom propisane mjere.

Član 106.

(Program olakšica)

U interesu efikasnosti i redovnosti odvijanja civilnog zračnog prometa, Vijeće ministara će donijeti Program olakšica u civilnom zračnom prometu BiH na prijedlog Ministarstva.

**Član 107.
(Zabrane)**

(1) Vijeće ministara će izričito dozvoliti da vojna oprema može biti transportirana civilnim zrakoplovom, u skladu s Čikaškom konvencijom i drugim propisima kojima se uređuje promet vojne opreme i oružja u civilom zračnom prometu.

(2) Ministar će u saradnji s ministrom odbrane i ministarom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa donijeti odluku kojom se utvrđuje šta se smatra vojnom opremom.

(3) Nije dozvoljeno unositi oružje u putničku kabinu zrakoplova uključenog u komercijalni zračni transport, osim ako ga ne nose obučeni i ovlašteni aviomaršali, uz uvjet prethodnog dogovora sa operaterom i vođom zrakoplova.

(4) Posebnim propisom koji donosi "BHDCA" bit će reguliran prihvata, čuvanje i transport hladnog i vatrenog oružja i municije (za koje postoji odobrenje za nošenje) na zračnim lukama u BiH i njihov prevoz komercijalnim zrakoplovima.

POGLAVLJE III- NESREĆE I INCIDENTI SA ZRAKOPLOVIMA

**Član 108.
(Istraživanje nesreća i incidenata)**

(1) Ministarstvo će uspostaviti Jedinicu za istraživanje nesreća i incidenata i utvrditi način i uvjete za provođenje postupka istraživanja nesreća i incidenata u skladu s međunarodnim propisima i standardima.

(2) Ministarstvo će, na prijedlog BHDCA-a, donijeti propise koji se primjenjuju u istragama nesreća i incidenata, kao i propise za obavještanje i izvještanje o nesrećama i incidentima.

(3) Ako se tokom leta zrakoplovom desi nesreća utvrđena Čikaškom konvencijom, provest će se istraga o toj nesreći, u skladu s propisima donesenim na osnovu ovog zakona, radi utvrđivanja njenih uzroka kao i povreda i štete koja je pritom nastala.

(4) Istraga će se takođe provesti ukoliko se dogodio incident utvrđen Čikaškom konvencijom ili ako se dogodi bilo šta što ukazuje na ozbiljan kvar zrakoplova na bilo kojem zrakoplovnom objektu ili službi na zemlji, u skladu s propisima donesenim na osnovu ovog zakona.

(5) Ministar će imenovati Komisiju za provođenje istrage. U manje kompliciranim slučajevima Ministarstvo istragu može povjeriti jednom istražiocu.

(6) Komisija za provođenje istrage, ili istražilac, imat će pristup neophodnim operativnim, tehničkim i pravnim stručnim mišljenjima vezanim za predmetnu istragu. Ako slučaj to zahtijeva, organi vlasti koji su imenovali komisiju ili istražioca, mogu zahtijevati pomoć stranih civilnih zrakoplovnih vlasti i tijela za istraživanje nesreća.

(7) Osnovni cilj istrage nesreće ili incidenta je sprečavanje nesreća ili incidenata. Cilj ove aktivnosti nije da odredi krivicu ili odgovornost.

(8) Komisija za provođenje istrage ili istražilac mogu ispitati sve one za koje se pretpostavlja da mogu dati informacije od značaja za istražioca, i mogu pregledati predmete, dokumente, zapise i kompjuterski čuvane informacije za koje se učini da su od takvog značaja.

(9) Vijeće ministara će snositi sve troškove rada članova Komisije za provođenje istrage, odnosno istražioca.

(10) Vijeće ministara će donijeti posebnu odluku kojom se utvrđuje naknada članova Komisije za provođenje istrage, odnosno istražioca.

(11) Vlasnik zrakoplova će snositi troškove uklanjanja zrakoplova ili olupine. Vlasnik zrakoplova će snositi troškove i u slučaju ako Komisija za provođenje istrage ili istražilac naredi uklanjanje zrakoplova ili olupine u cilju istrage.

Član 109.

(Obavješćavanje i izvješćavanje)

(1) Ministarstvo će vršiti dužnosti obavješćavanja i izvješćavanja ICAO i njenih država članica o nesrećama zrakoplova, kao što je to zahtjevano Čikaškom konvencije.

(2) Ministarstvo će obavijestiti sve zainteresirane strane u istrazi o slučaju i početku istrage. Bit će im pružena mogućnost da daju izjave komisiji ili istražiocu, ukoliko oni to smatraju neophodnim za zaštitu svojih prava. Bit će obavješćavani o napretku istrage u onolikoj mjeri u kojoj je to moguće bez štetnih posljedica po istragu.

(3) Rezultati istrage o nesreći ili incidentu bit će prezentovani u izvještaju o istrazi prema zahtjevima Čikaške konvencije.

Član 110.

(Saradnja s lokalnom policijom)

(1) Lokalna policija ili jedinica za potragu i spašavanje koja je uključena u istragu, dužne su preduzeti neophodne mjere da zaštite mjesto nesreće i pomognu istragu do trenutka započinjanja aktivnosti koje poduzima Komisija za provođenje istrage ili istražilac na mjestu nesreće.

(2) Ako je pronađen zrakoplov ili roba koja je prevožena zrakoplovom ili bilo šta što se tiče takvog zrakoplova ili takve robe, ili ako postoji razlog da se pretpostavi da je došlo do zrakoplovne nesreće, ništa što je pronađeno ne smije biti uklonjeno ili razmješteno bez dopuštenja policije ili komisije ili istražioca, osim ako su takve akcije preduzete radi spašavanja ljudskog života ili iz drugih izuzetnih razloga.

(3) Bilo koja osoba koja je stupila u posjed imovine na koju se odnosi stav (2) ovog člana o tome će odmah obavijestiti policiju ili komisiju ili istražioca, koji će imati pravo preuzeti tu imovinu, ukoliko to smatraju potrebnim.

POGLAVLJE IV- VOĐA ZRAKOPLOVA I DUŽNOSTI U ZRAKOPLOVU

Član 111.

(Vođa zrakoplova)

(1) Kada se zrakoplov, registriran u BiH, koristi u svrhu leta, mora imati vođu zrakoplova.

(2) Vođa zrakoplova odgovoran je za upravljanje zrakoplovom i za njegovu bezbjednost tokom leta. Vođa zrakoplova ima najveća ovlaštenja u zrakoplovu.

(3) Vođu zrakoplova, i u slučajevima kada je to primjenjivo, i njegovog zamjenika, određuje vlasnik zrakoplova. Ako zrakoplov koristi operater, a ne vlasnik, operater će odrediti vođu zrakoplova i njegovog zamjenika, ako je to pravo operatera dogovoreno s vlasnikom.

(4) Ukoliko vođa zrakoplova nije određen, pilot s najvišim rangom će djelovati kao vođa zrakoplova. Ako je zrakoplov na zemlji i nema pilota u zrakoplovu, odgovornost za zrakoplov i njegovu bezbjednost preuzima osoba koja je u zrakoplovu najviša po rangju.

Član 112.

(Dužnosti vođe zrakoplova)

(1) Dužnost vođe zrakoplova je da:

- a) prije leta obezbijedi da je zrakoplov plovidben, spreman za let, popunjen posadom i da je natovaren prema uvjetima koji se primjenjuju; i let pripremljen u skladu s važećim propisima,
- b) izvrši let u skladu s važećim propisima i
- c) nadgleda plovidbenost zrakoplova.

(2) Vođa zrakoplova i posada dužni su brinuti se za putnike i teret u zrakoplovu i odgovorni su za bezbjednost leta.

(3) Vođa zrakoplova je dužan obezbijediti da se propisani dokumenti zrakoplova unesu u zrakoplov i da se u njih vrši upis u skladu s posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

(4) Vođa zrakoplova je, kao i vlasnik ili operater zrakoplova, dužan prijaviti u "BHDCA"-u sve okolnosti, događaje ili kvarove koji utiču na sposobnost zrakoplova za let.

(5) Ukoliko iz nužde i zbog bezbjednosti zrakoplova, vođa zrakoplova nije u stanju ispoštovati primjenjive zahtjeve ili procedure, to će se odmah prijaviti nadležnoj jedinici kontrole letenja. Čim bude moguće nakon završetka leta, vođa zrakoplova će "BHDCA"-u prijaviti okolnosti incidenta.

(6) Ako zrakoplov uđe u područje zabranjeno za letove, vođa zrakoplova će se pobrinuti da zrakoplov napusti to područje čim postane svjestan da se nalazi u području zabranjenom za letove.

Član 113.

(Ovlaštenja vođe zrakoplova-obaveze posade i putnika)

(1) Svi članovi posade obavezni su ispunjavati naređenja vođe zrakoplova, bez obzira da li ona uključuju zadatke koji su van njihovih uobičajenih dužnosti.

(2) Putnici su dužni ispunjavati naređenja vođe zrakoplova koja se tiču reda, bezbjednosti letenja i bezbjednosti u zrakoplovu.

(3) Vođa zrakoplova ima pravo odbiti da primi u zrakoplov članove posade, putnike ili teret, i pravo da zahtijeva od njih da se iskrcaju ili uklone sa zrakoplova, ako to zahtijevaju okolnosti.

(4) Ako je zrakoplov u nevolji, opasnosti ili teškom položaju, ili ako osoba u zrakoplovu ugrozi bezbjednost zračne plovidbe (safety), vođa zrakoplova ima pravo koristiti sve raspoložive mjere koje okolnosti nameću, da bi obezbijedio poslušnost, održao red ili otklonio opasnost po zrakoplov ili osobe ili imovinu u njemu. U mjeri koju opravdavaju okolnosti, vođa zrakoplova može primijeniti mjere prisile, ako se situacija ne može drugačije razriješiti.

(5) Svaki član posade obavezan je, bez posebnog zahtjeva, vođi zrakoplova pružiti svu potrebnu pomoć da bi se održao red, bezbjednost zračne plovidbe (safety). Putnici takođe mogu pružiti takvu pomoć, ako to traži vođa zrakoplova preko bilo kojeg člana posade. U takvim slučajevima, članovi posade i putnici imaju ista prava kao vođa zrakoplova, da upotrijebe mjere prisile prema stavu 4. ovog člana.

Član 114.

(Krivična djela u zrakoplovu)

(1) U slučaju da se u zrakoplovu izvršilo teže krivično djelo, vođa zrakoplova, ako je to moguće, preduzima neodložne korake neophodne za istragu.

(2) Ako je to moguće, vođa zrakoplova će se pobrinuti da izvršilac ne pobjegne, i može ga u tu svrhu zadržati te ga predati, čim to bude izvodljivo, nadležnim vlastima BiH ili strane države.

(3) Vođa zrakoplova će se pobrinuti da se predmeti, za koje se smatra da su od značaja za istragu krivičnog djela, predaju nadležnim vlastima i pružit će tim vlastima sve informacije koje mogu biti od značaja za istragu događaja.

Član 115.

(Opći uvjeti za rad u zrakoplovu)

(1) Sve osobe koje rade u zrakoplovu su dužne izvršavati svoje dužnosti i izvršavati radne naredbe izdate od nadređenih.

(2) Nikome, bez obzira da li ima dozvolu ili ne, nije dozvoljeno izvršavati dužnosti u zrakoplovu ukoliko je pod uticajem alkohola, opojnih ili drugih droga ili ako je koristio lijek koji može uticati na ugrožavanje bezbjednost zračne plovidbe (safety).

(3) Niko, bez obzira da li ima dozvolu ili ne, čiji je posao u zrakoplovu vezan za zrakoplovnu bezbjednost ili bezbjednost zračne plovidbe (safety), ne smije obavljati svoje dužnosti ako pati od posljedica bolesti ili od zamora ili je iz nekog drugog sličnog razloga nesposoban svoje dužnosti obavljati na bezbjedan način.

Član 116.

(Izveštavanje o nesrećama i incidentima)

(1) U slučaju zrakoplovne nesreće koja uključuje smrt ili tešku povredu neke osobe, znatnu štetu zrakoplova ili imovine koja nije u zrakoplovu, vođa zrakoplova odmah će obezbijediti da se "BHDCA" izvijesti o događaju i podnijet će pisani izvještaj "BHDCA"-u, što je prije moguće (izvještaj o nesreći). Isto će se provesti ukoliko je postojao ozbiljan rizik od takvog događaja (izvještaj o incidentu).

(2) Ako vođa zrakoplova nije u mogućnosti izvijestiti o događaju, kako se zahtijeva stavom 1. ovog člana, dužnost je vlasnika ili operatera zrakoplova da to učini.

Član 117.

(Vođa stranog zrakoplova)

Vođa stranog zrakoplova koji, prema zakonu zemlje koja je odgovorna za kontrolu nad sposobnošću zrakoplova za let, ima ovlaštenja i dužnosti predviđene ovim zakonom, ima ista ovlaštenja i dužnosti u BiH.

DIO DEVETI - ODGOVORNOST

Član 118.

(Primjenjivost)

(1) Odredbe ovog dijela primjenjuju se na zračni prevoz putnika, prtljaga ili tereta, bilo da se on vrši uz naknadu ili besplatno.

(2) Odredbe ovog dijela se ne primjenjuju na prevoz pošte.

Član 119.

(Konverzija novčanih jedinica)

(1) U slučaju sudskog postupka, konverzija iznosa izraženih u SDR, u KM će se izvršiti u skladu s vrijednošću KM prema specijalnom pravu vučenja na dan sudske presude ili na dan plaćanja.

(2) Vrijednost KM, prema specijalnom pravu vučenja, će se izračunati u skladu s metodom valorizacije koju primjenjuje Međunarodni monetarni fond koja je na snazi na taj dan za njegove operacije i transakcije.

Član 120.

(Odgovornost operatora zrakoplova)

(1) Operator zrakoplova je odgovoran za pretrpljenu štetu u slučaju smrti ili tjelesne povrede osobe ili za oštećenje imovine, pod uvjetom da se nesreća koja je izazvala štetu desila u toku operacija zrakoplova.

(2) Osoba koja pretrpi štetu u toku obuke može zasnivati odštetni zahtjev protiv trenera samo na općim zakonskim odredbama o odgovornosti za štetu.

(3) Ako se zrakoplov koristi bez znanja i pristanka operatora, umjesto operatora odgovoran je korisnik. Ako je operator svojom vlastitom greškom omogućio korištenje zrakoplova, on je solidarno odgovoran. Ako je korisnik zaposlen kod operatora zrakoplova ili ako koristi zrakoplov uz pristanak operatora, odgovoran je operator.

Član 121.

(Oslobođenje od odgovornosti)

(1) Ukoliko je povrijeđena osoba svojim postupanjem doprinijela šteti, primjenjuju se opće zakonske odredbe o odgovornosti za štetu.

(2) U slučaju materijalne štete, opće zakonske odredbe o odgovornosti za štetu se primjenjuju na osobu koja vrši efektivnu kontrolu nad nekim objektom.

Član 122.

(Nadoknada u slučaju smrti)

(1) U slučaju smrti osobe, nadoknada uključuje troškove neuspjelog liječenja, gubitak osobnih prihoda oštećenog zbog nesreće u toku bolesti i troškove sahrane, koji će biti nadoknađeni osobi koja je obavezna da snosi ove troškove.

(2) Ako je u vrijeme nesreće poginula osoba bila obavezna da plaća zakonsko izdržavanje trećoj osobi, ili bi bila obavezna u budućnosti, a toj osobi je ovo pravo uskraćeno zbog nesreće, osoba koja je odgovorna za nadoknadu će se smatrati odgovornom za izdržavanje koje bi poginula osoba bila dužna da plaća u toku svog pretpostavljenog životnog vijeka. Isto pravo se garantira začecju koje nije bilo rođeno u vrijeme nesreće.

Član 123.

(Nadoknada u slučaju tjelesne povrede)

(1) U slučaju tjelesne povrede, nadoknada uključuje troškove liječenja kao i novčani gubitak koji oštećeni trpi zbog privremenog ili stalnog gubitka, ili smanjenja sposobnosti zarađivanja, zbog ograničenja u pokretности ili zbog povećanih osobnih

potreba.

(2) Oštećeni može tražiti pravičnu novčanu nadoknadu za nenovčane štete.

**Član 124.
(Iznos odgovornosti)**

(1) Maksimalan iznos novčanih obaveza po nesreći će biti ograničen za zrakoplov sa MTOM:

- a) manjom od 500 kilograma na 750.000 SDR.
- b) manjom od 1000 kilograma na 1.500.0000 SDR.
- c) manjom od 2700 kilograma na 3.000.0000 SDR.
- d) manjom od 6000 kilograma na 7.000.0000 SDR.
- e) manjom od 12000 kilograma na 18.000.0000 SDR.
- f) manjom od 25000 kilograma na 80.000.0000 SDR.
- g) manjom od 50000 kilograma na 150.000.0000 SDR.
- h) manjom od 200000 kilograma na 300.000.0000 SDR.
- i) manjom od 500000 kilograma na 500.000.0000 SDR.
- j) 500000 kilograma ili više na 700.000.000 SDR.

(2) Ako ukupni iznos nadoknade koji treba dodijeliti za oštećene u istoj nesreći, premašuje maksimalni iznos koji je propisan u stavu 1. ovog člana, nadoknada koju treba isplatiti svakom oštećenom će biti proporcionalno umanjena srazmjerno odnosu između ukupne tražene sume i maksimalnog iznosa iz stava 1. ovog člana.

(3) Ako zahtjev za nematerijalnu i za materijalnu štetu iznosi dvije trećine maksimalnog iznosa prema stavu 1. iz ovog člana, prednost ima dodjela za nematerijalnu štetu. Ako ovaj iznos nije dovoljan da pokrije sve zahtjeve za obeštećenje, on mora biti proporcionalno dodijeljen. Jedna trećina maksimalnog iznosa će biti proporcionalno dodijeljena za materijalne štete i za nematerijalne štete koje još nisu pokriveno.

**Član 125.
(Nadoknada putem periodičnog plaćanja)**

(1) Nadoknada oštećenom zbog privremenog ili trajnog gubitka ili umanjenja sposobnosti zarađivanja, zbog ograničenja pokretljivosti ili zbog povećanih osobnih potreba, u skladu sa odredbama ovog zakona, će se vršiti periodičnim plaćanjem. U tom smislu, primjenjuju se opće zakonske odredbe o odgovornosti za štetu.

(2) Ako je dodijeljeno periodično plaćanje, korisnik može kasnije zatražiti garanciju ili povećanje ako se finansijsko stanje osobe koja je pogođena znatno pogorša.

**Član 126.
(Zastarjelost)**

(1) Oštećeni gubi pravo potraživanja na osnovu ovog zakona ako u roku koji ne može biti duži od tri mjeseca od kad je došao do saznanja o šteti i odgovornoj osobi, ne obavijesti tu osobu o nesreći.

(2) Do gubitka prava iz stava 1. ovog člana neće doći ako oštećeni ne prijavi nesreću zbog okolnosti za koje nije odgovoran, ili ako odgovorna osoba u toku ovog perioda na drugi način dođe do saznanja o nesreći.

Član 127.

(Šteta izazvana od strane više zrakoplova)

(1) Ako su štete izazvane od strane više zrakoplova, operatori zrakoplova će biti solidarno i individualno odgovorni.

(2) *Inter partes*, operatori zrakoplova će se smatrati odgovornim u omjeru u kome su štete izazvane pretežno od strane jednog ili drugog. Isto se odnosi i na štete nanesene jednom operatoru u vezi odgovornosti drugog operatora.

Član 128.

(Odgovornost zasnovana na zakonskim odredbama)

Odredbe čl. 120. do 128. ovog zakona ne mijenjaju druge zakonske odredbe po kojima se operator ili korisnik ili bilo koja treća osoba mogu smatrati odgovornim za štetu do koje je došlo u toku operacija zrakoplova.

Član 129.

(Obavezno osiguranje)

(1) Operator zrakoplova je obavezan da osigura svoju odgovornost za štetu po ovom zakonu. Ova obaveza osiguranja se ne primjenjuje na zrakoplove koji su u vlasništvu BiH.

(2) Odredbe stava 1. ovog člana važe za prevoznike u odnosu na pokrivenost njihove odgovornosti zasnovane na ugovoru o prevozu zrakom. Obaveza osiguranja se ne primjenjuje ako je prevoznik BiH.

(3) Minimalni iznos osiguranja prema stavu 1. i 2. ovog člana bit će utvrđen posebnim propisom Ministarstva, donesnim na osnovu propisa EU.

(4) Ako stvarni prevoznik vrši prevoz zrakom u ime ugovornog prevoznika, obaveza ugovornog prevoznika da ima osiguranje od odgovornosti postoji samo ako:

- a) stvarni prevoznik nema osiguranje od odgovornosti kod kompanije priznate u BiH, što odgovara uvjetima određenim u propisima EU, a odnose se na zahtjeve vezane za osiguranje avioprevoznika i operatora zrakoplova, ili
- b) njegova odgovornost premašuje odgovornost stvarnog prevoznika.

Član 130.

(Uskraćeno ukrcavanje, otkazivanje ili dugo kašnjenje letova)

(1) U slučaju uskraćenog ukrcavanja, otkazivanja ili dugog kašnjenja letova, nadoknada i pomoć putnicima bit će utvrđena u skladu s propisima EU.

(2) Stav 1. ovog člana primjenjuje se bez uticaja na buduća prava putnika zasnovana na ugovoru o prevozu putem zraka, a u skladu s propisima EU.

(3) "BHDCA" će biti imenovano tijelo u skladu s propisima EU.

(4) Na prijedlog "BHDCA", Vijeće ministara će posebnim propisom utvrditi sankcije za prekršaje za uskraćeno ukrcavanje, otkazivanje ili dugo kašnjenje letova, a prema propisima EU.

Član 131.

(Odgovornost za štetu od zrakoplova osobama i imovini koja se ne prevozi)

(1) Vlasnik zrakoplova odgovoran je za štetu ili povredu koja je prilikom operacija zrakoplova nanesena osobama ili imovini koja se ne prevozi zrakoplovom, čak i ukoliko on nije prouzrokovao štetu. Odgovornost se može umanjiti ukoliko je oštećena osoba svojim postupanjem doprinijela oštećenju ili povredi.

(2) Ako je do štete ili povrede došlo prilikom operacija dva ili više zrakoplova, za što su njihovi vlasnici odgovorni u skladu sa ovim zakonom, oni su solidarno odgovorni.

(3) Ako prilikom operacija iz prethodnog stava dođe do oštećenja ili povrede nekog od zrakoplova ili osoba ili imovine koja se nalazi u nekom od zrakoplova, odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na takvo oštećenje ili povredu.

(4) Ako neka osoba koristi zrakoplov bez odobrenja vlasnika, korisnik, a ne vlasnik, je odgovoran za štetu ili povredu iz stava 1. ovog člana.

(5) Kad je zrakoplov u posjedu na osnovu kupovine na kredit s klauzulom na pravo opoziva, kupac je odgovoran u skladu sa ovim zakonom.

(6) Kad je zrakoplov u posjedu na osnovu prava na korištenje, odgovoran je korisnik, a ne vlasnik ukoliko su:

- a) vlasnik i korisnik zaključili sporazum o tome da će korisnik biti odgovoran; i ukoliko
- b) pravo na korištenje važi za period koji nije kraći od godinu dana; i ukoliko
- c) korisnik, u skladu sa sporazumom, ima pravo odrediti pilote za zrakoplov ili koristiti zrakoplov uz naknadu; i ukoliko je
- d) u registar zrakoplova upisan podatak o pravu na korištenje.

(7) Kad je zrakoplov u posjedu na osnovu prava korištenja, ali se ne mogu primjeniti odredbe ovog zakona, korisnik i vlasnik su, zajedno i pojedinačno, odgovorni u skladu sa ovim zakonom, ukoliko korisnik:

- a) prema sporazumu sa vlasnikom, ima pravo odrediti pilote za zrakoplov, ili
- b) iako nema pravo na to, odredi pilota kojeg nije zaposlio vlasnik i tom prilikom dođe do oštećenja.

**Član 132.
(Zahtjevi za odštetu)**

(1) Vlasnik ili druga osoba koja je platila određeni iznos odštete u skladu s ovim zakonom može tražiti povrat tog iznosa od osobe koja je prouzrokovala štetu ili povredu.

(2) Ukoliko bilo koja osoba koja vrši poslove u zrakoplovu svojom greškom ili propustom u toku obavljanja dužnosti prouzrokuje štetu kao rezultat letenja, sud može, imajući u vidu ograničenu prirodu greške ili propusta, obim štete, ili druge okolnosti, smanjiti nadoknadu na sumu koja se smatra razumnom.

(3) Odredbe ovog zakona takođe se primjenjuju na osobe koje obavljaju dužnosti u okviru neke aerodromske organizacije, organizacije za usluge zračnog prometa ili na drugim mjestima, osim u zrakoplovu, u svojstvu od kojeg zavisi bezbjednost zračne plovidbe (safety) ili bezbjednost civilnog zrakoplovstva (security).

DIO DESETI – SPORTSKI, AMATERSKI I SLOBODNI LET

**Član 133.
(Sportski, amaterski i slobodni let)**

(1) Sportski, amaterski i slobodni let će se odvijati u skladu s posebnim pravilima i propisima koje donosi "BHDCA".

(2) "BHDCA" će, posebnom odlukom, prenijeti obavljanje određenih poslova koji se odnose na sportski, amaterski i slobodni let na Zrakoplovni savez – instituciju koja objedinjuje rad fizičkih i pravnih osoba vezan za sportski, amaterski i slobodni let .

(3) Svi prenosi bit će provedeni u skladu s pravilima i procedurama utvrđenim posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

DIO JEDANAESTI - NADZOR

Član 134. (Nadležnost)

(1) "BHDCA" provodi inspeksijski i stručni nadzor nad primjenom ovog zakona i na osnovu njega donesenih propisa, izuzev inspeksijskog i stručnog nadzora koji obavljaju organi EU neposredno.

(2) Stručni nadzor obavljaju ovlaštene osobe "BHDCA". Stručni nadzor mogu obavljati i drug domaće ili strane fizičke i pravne osobe koje ovlasti "BHDCA".

(3) Inspeksijski nadzor obavljaju inspektori za zrakoplovstvo.

(4) Ovlaštenje za obavljanje inspeksijskog nadzora se dokazuje službenom iskaznicom.

(5) Generalni direktor će posebnim propisom utvrditi obrazac službene iskaznice inspektora i postupak za njeno izdavanje.

Član 135. (Uvjeti za obavljanje inspeksijskog nadzora)

Za obavljanje inspeksijskog nadzora, inspektor mora ispunjavati sljedeće uvjete:

- a) imati visoku ili drugu stručnu spremu, ovisno od zahtjevnosti poslova koje obavlja,
- b) imati najmanje pet godina radnog iskustva u oblasti civilnog zrakoplovstva,
- c) imati funkcionalna znanja i ispunjavati druge posebne uvjete, utvrđene posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

Član 136. (Prava i dužnosti inspektora)

Pored prava i dužnosti određenih općim propisima o inspeksijskom nadzoru, inspektor ima prava i dužnosti određene ovim zakonom.

Član 137. (Obavljanje inspeksijskog nadzora)

(1) Pravna ili fizička osoba mora inspektoru omogućiti neometano obavljanje nadzora.

(2) Inspektor ima pravo, bez prethodne obavijesti i bez obzira na radno vrijeme, vršiti pregled poslovnih prostorija, opreme i objekata.

(3) Državni organi, kao i fizičke i pravne osobe koje se nadziru, moraju inspektoru, u roku koji odredi, dostaviti tražene podatke, pisana pojašnjenja ili izjave u vezi sa predmetom nadzora.

(4) Pri obavljanju nadzora inspektor može oduzeti dokumentaciju koja je potrebna za utvrđivanje tačnog stanja najviše za osam dana. O oduzimanju dokumentacije inspektor izdaje potvrdu.

**Član 138.
(Mjere)**

(1) Po obavljenom inspekcijskom nadzoru, inspektor ima pravo i dužnost da, u slučaju utvrđivanja kršenja zakona ili drugih propisa koje nadzire, pored mjera utvrđenih općim propisima o inspekcijskom nadzoru, preduzeti i sljedeće mjere:

- a) odlukom narediti kršiocu da preduzimanjem ili uzdržavanjem od radnje ukloni nedostatke ili nepravilnosti;
- b) privremeno oduzeti licencu, ovlaštenje, potvrdu ili dozvolu za rad;
- c) zabraniti obavljanje letova zrakoplova, ako bi njihovo obavljanje ugrozilo bezbjednost zračne plovidbe (safety), ili ako utvrdi da obavezna osiguranja nisu sklopljena ili nisu sklopljena u propisanoj visini;
- d) izreći privremeno zabranu obavljanja poslova ili djelatnosti, ako bi njihovo dalje obavljanje dovelo do očiglednog ugrožavanja bezbjednosti zračne plovidbe (safety) ili bezbjednosti civilnog zrakoplovstva (security);
- e) zahtijevati vanrednu provjeru stručne ili zdravstvene sposobnosti zrakoplovnog osoblja.

(2) Ako inspektor utvrdi nepravilnosti koje bi mogle ugroziti bezbjednost zračnog prometa, ima pravo zapečatiti zrakoplov ili sredstvo. Inspektor će označiti pečat sa žigom inspekcijskog organa.

(3) Inspektor može privremeno zabraniti obavljanje dijela radnog procesa ili djelatnosti, ako utvrdi da se obavlja bez dozvole nadležnog organa uprave kojom se potvrđuje ispunjavanje posebnih uvjeta za obavljanje djelatnosti.

(4) Inspektor donosi rješenje kojim izriče mjeru iz stava 3. ovog člana.

**Član 139.
(Usmeno izricanje mjera)**

(1) Inspektor može u slučaju hitnih mjera, odluku izreći usmeno.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, inspektor mora izdati pisano rješenje najkasnije u roku od pet dana od dana obavljanja nadzora.

**Član 140.
(Žalba na odluku inspektora)**

(1) Protiv odluke inspektora dozvoljena je žalba generalnom direktoru u roku od osam dana od dana dostavljanja.

(2) Žalba protiv odluke iz stava 1. ovog člana ne zadržava izvršenje.

(3) Na obrazložen zahtjev žalioaca, inspektor može odložiti izvršenje odluke, ako se odgodom ne ugrožava bezbjednost zračne plovidbe (safety,) odnosno bezbjednost u civilnom zrakoplovstvu (security).

(4) Protiv odluke generalnog direktora iz stava 1. ovog člana, nije dopuštena žalba.

**Član 141.
(Pravilnik o obavljanju inspekcijskog i stručnog nadzora)**

Bliže odredbe o načinu obavljanja inspekcijskog i stručnog nadzora i drugim pitanjima od značaja za zrakoplovni inspekcijski i stručni nadzor, utvrdit će se posebnim propisom koji donosi "BHDCA".

DIO DVANAESTI – ADMINISTRATIVNE ODREDBE

**Član 142.
(Žalba)**

(1) Protiv odluke koju u prvom stepenu, na osnovu propisa BiH o zrakoplovstvu donese "BHDC", dozvoljena je žalba.

(2) Žalba protiv odluke koja se odnosi na plovidbenost i uticaj zrakoplova na okolinu, uvjete za obavljanje poslova letačkog osoblja, letačke operacije, radnje u zraku i kontrolu zračnog prometa, ne odgađa izvršenje.

(3) Žalba se podnosi Ministarstvu.

**Član 143.
(Komisija za žalbe)**

(1) Postupak po žalbi vodi komisija za žalbe, koja po pravilu ima tri člana, koji su službene osobe koje nisu učestvovala u postupku donošenja prvostepenog akta.

(2) Ministarstvo, na prijedlog generalnog direktora, odlukom određuje uvjete za imenovanje članova komisije za žalbe za pojedino stručno područje u kojem komisija za žalbe odlučuje.

(3) U skladu sa uvjetima iz stava 1. ovog člana Ministarstvo imenuje *ad hoc* komisiju za žalbe za odlučivanje po pojedinačnim žalbama.

**Član 144.
(Pravila postupka)**

(1) Komisija za žalbe pri vođenju postupka na odgovarajući način primjenjuje pravila postupka iz Zakona o upravnom postupku, ako međunarodni ugovori ili odgovarajući propisi Evropske unije ne određuju drukčije.

(2) Komisija za žalbe priprema nacrt rješenja.

DIO TRINAESTI - KAZNE NE ODREDBE

**Član 145.
(Kaznene odredbe)**

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 5.000 KM do 100.000 KM kaznit će se za prekršaj fizička ili pravna osoba koja:

- a) onemogućiti slobodan pristup zrakoplovima, objektima, informacijama i dokumentaciji, zrakoplovnim inspektorima ili osobama ovlaštenim za stručni nadzor (čl. 137);
- b) ne posjeduje važeću aerodromsku potvrdu (čl. 37);
- c) ne posjeduje važeću potvrdu zračnog operatora AOC (čl. 93);
- d) ne posjeduje važeću radnu dozvolu zračnog operatora-Operating licence (čl.94);
- e) ne posjeduje Potvrdu za pružanje usluga iz zraka (član 92. stav 2);
- f) ne posjeduje Rutnu dozvolu za obavljanje redovnog zračnog prometa (čl. 95);
- g) ne posjeduje odobrenje za obavljanje neredovnog zračnom prometa (čl. 96);
- h) ne posjeduje obavezno osiguranje (čl. 129);

- i) ne primjenjuje Program bezbjednosti (čl. 103);
- j) ne postupa u skladu sa članom 107. ovog zakona;
- k) ne posjeduje važeći certifikat (čl. 16)

(2) Novčanom kaznom u iznosu od 3.000 KM do 50.000 KM kaznit će se za prekršaj fizička ili pravna osoba koja:

- a) se ne podvrgne testovima i ispitivanjima koje zahtijeva "BHDCA" (čl. 90);
- b) ne vrati isprave i knjige nakon brisanja iz Registra (čl. 62. stav 5) ;
- c) ne vrati potvrdu o plovidbenosti "BHDCA" nakon ukidanja (čl. 70);
- d) ne postupi u skladu s naredbama o plovidbenosti (čl.73);
- e) ne posjeduje važeću potvrdu osoblja za održavanje (čl. 75);
- f) ne posjeduje ažurirane isprave i knjige (čl. 79);
- g) ne posjeduje važeću dozvolu, ili potvrdu o validaciji, ili potvrdu o obučenosti (čl. 81. stav 2. i čl. 83);
- h) ne obavijesti "BHDCA" o okolnostima koje utiču na njegovu sposobnost da vrši ovlaštenja iz njegove dozvole (čl. 86. stav 1);
- i) ne izvijesti "BHDCA" o svim promjenama koje mogu štetno djelovati na pitanja koja su bila osnov za izdavanje potvrde ili specifikacije operacija (čl. 93. stav 5)

(3) Novčanom kaznom u iznosu od 1.000 KM do 20.000 KM kaznit će se za prekršaj fizička ili pravna osoba koja:

- a) ne šalje izvještaje ili šalje nepotpune izvještaje "BHDCA"-u o nesrećama i incidentima (čl. 116);
- b) ne obavijesti policiju, komisije ili istražioca (čl. 110. stav 3);
- c) ne postupa u skladu s pravilima i propisima za sportsko, amatersko i slobodno letenje (čl. 133. stav 1.).

(4) Ako ustanovi da postoji osnovana sumnja u pogledu izvršenja prekršaja navedenog u stavu 1., 2. i 3. ovog člana, zrakoplovni inspektor pokreće postupak pred nadležnim sudom za prekršaje, u skladu sa odgovarajućim zakonskim postupkom.

(5) Za prekršaj iz stava 1., 2. i 3. ovog člana kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je izvršila prekršaj.

(6) Utvrđivanje odgovornosti i izricanje mjera po ovom zakonu ne isključuje utvrđivanje odgovornosti i izricanje mjera utvrđenih drugim zakonima.

DIO ČETRNAESTI- PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 146. (Pravni kontinuitet)

"BHDCA" će nastaviti pravni kontinuitet Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine uspostavljene Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 2/04).

Član 147. (Osoblje)

(1) "BHDCA" će preuzeti svo osoblje zaposleno u Federalnoj direkciji za civilno zrakoplovstvo/avijaciju Federacije Bosne i Hercegovine i Republičke direkcije za civilnu zračnu plovidbu Republike Srpske koji obavljaju poslove koji spadaju u nadležnost "BHDCA".

(2) Preuzeto osoblje će se rasporediti na odgovarajuća radna mjesta uzimajući pri tome u obzir stručnu spremu, zadatke i dužnosti koje ti zaposleni obavljaju u momentu stupanja na snagu ovog zakona.

Član 148.

(Usklađenost propisa sa ovim zakonom)

"BHDCA" se obavezuje da sve propise donesene na osnovu Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 2/04) uskladi sa ovim zakonom u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 149.

(Prestanak važenja)

(1) Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju važiti odredbe Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 2/04) i:

- a) Odluka o delegiranju funkcija u oblasti "Plovidbenost" ("Službeni glasnik BiH" broj 44/04),
- b) Odluka o delegiranju u oblasti "Organizacije za zrakoplovnu obuku" za održavanje ("Službeni glasnik BiH" broj 44/04),
- c) Odluka o dodjeljivanju dužnosti u području "Odobrena organizacija za održavanje" ("Službeni glasnik BiH" broj 44/04) i
- d) Odluka o delegiranju funkcija entitetskim direkcijama iz oblasti izdavanja dozvola i zrakoplovne medicine, aerodroma, aerodromskih službi i objekata, izdavanja potvrda zračnom operatoru, odobravanja letova, bezbjednosti civilnog zrakoplovstva i zrakoplovne statistike ("Službeni glasnik BiH" broj 28/04)

(2) Odluke iz stava 1. tačka a) do d) prestaju da važe sa danom 30.06.2009.godine.

(3) Nakon prestanka važenja odluka iz stava 1. tačke a) do d) ovog člana, funkcije i dužnosti koje su bile delegirane ili dodijeljene ovim odlukama, obavljat će "BHDCA".

(4) Prestanak važenja Odluke o delegiranju ovlaštenja za pružanje usluga kontrole zračnog prometa ("Službeni glasnik BiH" broj 16/05) utvrdit će generalni direktor "BHDCA" posebnom Odlukom.

(5) Nakon prestanka važenja odluka iz stava 4. ovog člana, funkcije i dužnosti koje su bile delegirane ili dodijeljene ovom odlukom, obavljat će Pružalac usluga.

(6) Ostali propisi doneseni na osnovu Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 2/04) ostaju na snazi ukoliko nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

**Član 150.
Stupanje na snagu)**

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

PSBiH broj _____
_____ 2008. godine
Sarajevo
Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH

Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH

Sadržaj	strana
Zakon o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine.....	1
DIO PRVI - OSNOVNE ODREDBE	1
Član 1. (Predmet Zakona)	1
Član 2. (Primjena Zakona).....	1
Član 3. (Definicije)	1
Član 4. (Načelo usklađenosti Zakona s međunarodnim propisima).....	4
Član 5. (Nadležnost u oblasti civilnog zrakoplovstva i pružanju usluga u zračnoj plovidbi) 4	
Član 6. (Opći uvjeti za zrakoplovstvo)	4
Član 7. (Vojno zrakoplovstvo i drugo državno zrakoplovstvo)	5
Član 8. (Korištenje stranih dokumenata).....	5
DIO DRUGI - DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO ("BHDCA").....	5
POGLAVLJE I - STATUS "BHDCA"	5
Član 9. (Status).....	5
Član 10. (Rukovođenje radom "BHDCA")	5
Član 11. (Organizacija "BHDCA")	6
Član 12. (Radni odnosi)	6
Član 13. (Izvori finansiranja)	6
POGLAVLJE II- NADLEŽNOSTI "BHDCA"	7
Član 14. (Nadležnosti za donošenje provedbenih propisa)	7
Član 15. (Nadležnosti za izdavanje dozvola)	7
Član 16. (Nadležnost za certificiranje Pružaoca usluga).....	8
Član 17. (Statistički izvještaj)	8
DIO TREĆI - ZRAČNI PROSTOR, PRUŽANJE USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI, POTRAGA I SPAŠAVANJE.....	8
POGLAVLJE I- ZRAČNI PROSTOR	8
Član 18. (Zračni prostor)	8
Član 19. (Područje letnih informacija)	8
Član 20. (Pravila letenja).....	8
Član 21. (Upravljanje zračnim prostorom).....	9
Član 22. (Komitet za upravljanje zračnim prostorom)	9
Član 23. (Jedinica za upravljanje zračnim prostorom)	9
Član 24. (Upravljanje zračnim prostorom u realnom vremenu)	9
Član 25. (Organizacija i klasifikacija zračnog prostora).....	10
Član 26. (Upotreba zračnog prostora).....	10
POGLAVLJE II- USLUGE U ZRAČNOJ PLOVIDBI	10
Član 27. (Pružanje usluga u zračnoj plovidbi).....	10
Član 28. (Usluge u zračnoj plovidbi)	10
Član 29. (Osoblje za pružanje usluga u zračnoj plovidbi).....	11
Član 30. (Kontrolirane zračne luke).....	11
POGLAVLJE III- POTRAGA I SPAŠAVANJE.....	11
Član 31. Članak 31.	11
Član 32. (Službe potrage i spašavanja)	11
Član 33. (Komitet za potragu i spašavanje)	12
Član 34. (Operater zrakoplova).....	12
Član 35. (Posebni sporazumi).....	12
DIO ČETVRTI- ZRAČNE LUKE.....	13
Član 36. (Zračne luke).....	13
Član 37. (Potvrda za zračnu luku i Registar zračnih luka).....	13

Član 38.	(Uvjeti za dobijanje Potvrde za zračnu luku).....	13
Član 39.	(Uvjeti i ograničenja u vezi s bezbjednosti).....	14
Član 40.	(Upravljanje na komercijalnoj osnovi).....	14
Član 41.	(Uvjeti za različite kategorije i vrste zračnih luka).....	14
Član 42.	(Zahtjevi za obučenosn osoblja).....	14
Član 43.	(Ukidanje i suspenzija potvrde za zračnu luku).....	14
Član 44.	(Obavljanje poslova za koje je odgovorna BiH).....	14
Član 45.	(Zaštitne zone zračne luke).....	15
Član 46.	(Interferencija s navigacijskim instalacijama).....	15
Član 47.	(Ostale zrakoplovne prepreke).....	15
Član 48.	(Uklanjanje zrakoplovnih prepreka).....	15
Član 49.	(Nadoknada).....	15
Član 50.	(Instalacije za mjerenje buke).....	16
Član 51.	(Operativna ograničenja vezana za buku).....	16
Član 52.	(Pravila o procjeni).....	16
Član 53.	(Pravila za uvođenje ograničenja).....	17
Član 54.	(Izuzeca).....	17
Član 55.	(Dodjela aerodromskih slotova).....	17
Član 56.	(Opsluživanje na zemlji).....	17
Član 57.	(Komitet korisnika zračne luke).....	18
Član 58.	(Ostala pitanja u vezi s korištenjem i upotrebom zračne luke).....	18
DIO PETI - ZRAKOPLOVI.....		18
POGLAVLJE I- REGISTRACIJA ZRAKOPLOVA.....		18
Član 59.	(Registar zrakoplova).....	18
Član 60.	(Podobnost za registraciju).....	19
Član 61.	(Privremena registracija i registracija zrakoplova u zakupu).....	19
Član 62.	(Brisanje iz Registra).....	19
Član 63.	(Državna pripadnost i registracijske oznake zrakoplova).....	20
Član 64.	(Prenos odgovornosti).....	20
POGLAVLJE II. UVJETI ZA BEZBJEDNU UPOTREBU ZRAKOPLOVA I.....		20
ZRAKOPLOVNIH UREĐAJA.....		20
Član 65.	(Tehnički zahtjevi za plovibenost).....	20
Član 66.	(Uvjeti za upotrebu zrakoplova).....	21
Član 67.	(Projektiranje, gradnja i prepravke).....	21
Član 68.	(Homologacija zrakoplova i zrakoplovnog uređaja).....	21
Član 69.	(Uvjerenje o plovibenosti).....	22
Član 70.	(Oduzimanje uvjerenja o plovibenosti).....	22
Član 71.	(Plovibenost stranog zrakoplova).....	22
Član 72.	(Tehnički let zrakoplova).....	23
Član 73.	(Naredbe o plovibenosti).....	23
Član 74.	(Obaveza održavanja zrakoplova i zrakoplovnog uređaja).....	24
Član 75.	(Osobe za održavanje).....	24
Član 76.	(Povjeravanje održavanja stranog osobi).....	24
Član 77.	(Program za održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja radi osiguranja kontinuiteta plovibenosti).....	25
Član 78.	(Isprave i knjige zrakoplova).....	25
Član 79.	(Upotreba službenih jezika).....	25
Član 80.	(Isprave i knjige stranih zrakoplova).....	25
DIO ŠESTI – ZRAKOPLOVNO OSOBLJE.....		26
Član 81.	(Zrakoplovno osoblje).....	26
Član 82.	(Zdravstvena sposobnost).....	26

Član 83. (Strane dozvole)	26
Član 84. (Obuke u oružanim snagama BiH).....	27
Član 85. (Letačka posada).....	27
Član 86. (Obaveze imaoaca dozvole).....	27
Član 87. (Naknade).....	27
Član 88. (Registar dozvola zrakoplovnog osoblja).....	27
Član 89. (Opoziv i suspenzija dozvola).....	28
Član 90. (Testovi i ispitivanja).....	28
Član 91. (Letačka obuka).....	28
DIO SEDMI – ZRAKOPLOVNE OPERACIJE.....	28
Član 92. (Zahtjevi za potvrde, radne dozvole i odobrenja).....	28
Član 93. (Potvrda zračnog operatora - AOC).....	29
Član 94. (Radna dozvola zračnog operatora - Operating licence).....	29
Član 95. (Rutne dozvole za obavljanje redovnog zračnog prevoza).....	30
Član 96. (Odobrenje za obavljanje neredovnog zračnog prevoza).....	30
Član 97. (Ukidanje i suspenzija potvrda i dozvola).....	30
Član 98. (Tarife i prometni programi).....	31
DIO OSMI - BEZBJEDNOST ZRAČNE PLOVIDBE (SAFETY) I BEZBJEDNOST CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA (SECURITY).....	31
POGLAVLJE I- BEZBJEDNOST ZRAČNE PLOVIDBE (SAFETY).....	31
Član 99. (Posebna pravila za bezbjednost zračne plovidbe - safety).....	31
POGLAVLJE II- BEZBJEDNOST CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA (SECURITY).....	32
Član 100. (Program bezbjednosti civilnog zrakoplovstva BiH).....	32
Član 101. (Program osposobljavanja osoblja i program kontrole kvalitete).....	32
Član 102. (Državni komitet bezbjednosti).....	32
Član 103. (Primjena Programa bezbjednosti).....	33
Član 104. (Strani zračni operator).....	33
Član 105. (Djela nezakonitog ometanja).....	34
Član 106. (Program olakšica).....	34
Član 107. (Zabrane).....	35
POGLAVLJE III- NESREĆE I INCIDENTI SA ZRAKOPLOVIMA.....	35
Član 108. (Istraživanje nesreća i incidenata).....	35
Član 109. (Obavještanje i izvještanje).....	36
Član 110. (Saradnja s lokalnom policijom).....	36
POGLAVLJE IV- VOĐA ZRAKOPLOVA I DUŽNOSTI U ZRAKOPLOVU.....	36
Član 111. (Vođa zrakoplova).....	36
Član 112. (Dužnosti vođe zrakoplova).....	37
Član 113. (Ovlaštenja vođe zrakoplova-obaveze posade i putnika).....	37
Član 114. (Krivična djela u zrakoplovu).....	37
Član 115. (Opći uvjeti za rad u zrakoplovu).....	38
Član 116. (Izvještanje o nesrećama i incidentima).....	38
Član 117. (Vođa stranog zrakoplova).....	38
DIO DEVETI - ODGOVORNOST.....	38
Član 118. (Primjenjivost).....	38
Član 119. (Konverzija novčanih jedinica).....	39
Član 120. (Odgovornost operatora zrakoplova).....	39
Član 121. (Oslobođenje od odgovornosti).....	39
Član 122. (Nadoknada u slučaju smrti).....	39
Član 123. (Nadoknada u slučaju tjelesne povrede).....	39
Član 124. (Iznos odgovornosti).....	40
Član 125. (Nadoknada putem periodičnog plaćanja).....	40

Član 126. (Zastarjelost).....	40
Član 127. (Šteta izazvana od strane više zrakoplova)	41
Član 128. (Odgovornost zasnovana na zakonskim odredbama).....	41
Član 129. (Obavezno osiguranje)	41
Član 130. (Uskraćeno ukrcavanje, otkazivanje ili dugo kašnjenje letova)	41
Član 131. (Odgovornost za štetu od zrakoplova osobama i imovini koja se ne prevozi) 41	
Član 132. (Zahtjevi za odštetu)	42
DIO DESETI – SPORTSKI, AMATERSKI I SLOBODNI LET.....	42
Član 133. (Sportski, amaterski i slobodni let)	42
DIO JEDANAESTI - NADZOR.....	43
Član 134. (Nadležnost)	43
Član 135. (Uvjeti za obavljanje inspekcijskog nadzora)	43
Član 136. (Prava i dužnosti inspektora)	43
Član 137. (Obavljanje inspekcijskog nadzora)	43
Član 138. (Mjere)	44
Član 139. (Usmeno izricanje mjera).....	44
Član 140. (Žalba na odluku inspektora)	44
Član 141. (Pravilnik o obavljanju inspekcijskog i stručnog nadzora)	44
DIO DVANAESTI – ADMINISTRATIVNE ODREDBE.....	45
Član 142. (Žalba)	45
Član 143. (Komisija za žalbe)	45
Član 144. (Pravila postupka).....	45
DIO TRINAESTI - KAZNE NE ODREDBE.....	45
Član 145. (Kaznene odredbe).....	45
DIO ČETRINAESTI- PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE	46
Član 146. (Pravni kontinuitet).....	46
Član 147. (Osoblje).....	46
Član 148. (Usklađenost propisa sa ovim zakonom).....	47
Član 149. (Prestanak važenja).....	47
Član 150. Stupanje na snagu).....	48
Sadržaj	49

OBRAZLOŽENJE

1.OSNOVNE INFORMACIJE O PRAVNOM PROPISU

Naziv pravnog propisa:	Zakon o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine
Period izrade:	Januar 2007. – Maj 2008.
Predlagač:	Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine
Adresa predlagača:	Trg Bosne i Hercegovine br. 1, 71 000 Sarajevo
Kontakt telefon predlagača:	033 284-750
Web adresa:	www.mkt.gov.ba

2.USTAVNO-PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za donošenje Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine nalazi se u članu 4. stav (4) tačka (a) Ustava Bosne i Hercegovine, gdje je navedeno da Parlamentarna skupština ima ovlaštenje da "Prema potrebi donosi zakone radi provođenja odluka Predsjedništva ili pak radi obavljanja nadležnosti Parlamentarne skupštine prema ovom Ustavu."

Pravni osnov za reguliranje oblasti zrakoplovstva u Bosni i Hercegovini na način predviđen u prijedlogu Zakona nalazi se u članu 3. stav (1) tačka (j) Ustava Bosne i Hercegovine, u kojem se pored ostalih nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine navodi "kontrola zračnog prometa" kao nadležnost institucija Bosne i Hercegovine.

Kako je Bosna i Hercegovina ratificirala Konvenciju o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu (engl. "Convention on International Civil Aviation", tzv. "Čikaška konvencija"), obavezala se kao "Ugovorna država" da poštuje njene odredbe te je u tom smislu donošenje predmetnog pravnog propisa u skladu s preuzetim međunarodnim obavezama.

Članom 28. Čikaške konvencije propisano je da se svaka Ugovorna država, u mjeri do koje je to moguće, obavezuje da "...Osigura na svojoj teritoriji, aerodrome, radio usluge, meteorološke usluge i ostale kapacitete u cilju olakšavanja međunarodne zračne plovidbe, u skladu s preporučenim standardima i praksama ili uspostavljenim s vremena na vrijeme, u skladu s ovom Konvencijom. "

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je dana 19.09.2007.godine donijelo Odluku o ratificiranju Multilateralnog sporazuma zaključenog između Evropske zajednice i njenih zemalja članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije,

Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Privremene administrativne misije Ujedinjenih nacija na Kosovu o uspostavljanju Evropske zajedničke zrakoplovne oblasti (engl. European Common Aviation Area Multilateral Agreement, tzv. "ECAA multilateralni sporazum"), koja je objavljena u «Službenom glasniku BiH» broj 11/07.

Članom 2. stav 2. tačka 1. Protokola broj II Aneksa B, uz ECAA multilateralni sporazum, Bosna i Hercegovina se obavezala da će do kraja drugog tranzicijskog perioda razdvojiti pružaoca zračnih usluga od državnog regulatornog organa, uspostaviti državni kontrolni organ za službe zračnog prometa, započeti reorganizaciju svog zračnog prostora u funkcionalni blok ili blokove i primjenjivati fleksibilno korištenje zračnog prostora.

3.RAZLOG UVOĐENJA PROPISA

Bosna i Hercegovina se ECAA multilateralnim sporazumom obavezala da će do kraja prvog tranzicijskog perioda primjeniti sve propise Evropske unije koji su pobrojani u Aneksu I tog sporazuma.

Bosna i Hercegovina se obavezala da će do kraja drugog tranzicijskog perioda izvršiti razdvajanje funkcija pružaoca usluga i regulatorne vlasti.

Obzirom da je Zakon o civilnom zrakoplovstvu («Službeni glasnik BiH» broj 2/04) potrebno u potpunosti uskladiti s navedenim propisima EU te da je potrebno izvršiti formalno razdvajanje funkcija pružanja usluga u zračnoj plovidbi i funkcija regulatorne vlasti, predlaže se donošenje novog propisa. Takođe, obzirom na obim izmjena, nije bilo moguće izvršiti izmjene i dopune osnovnog teksta Zakona («Službeni glasnik BiH» broj 2/04).

4.OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH PRAVNIH RJEŠENJA

U skladu sa ratificiranim ECAA multilateralnim sporazumom, Bosna i Hercegovina se obavezala da će svoje propise uskladiti s propisima EU koji su sadržani u tom sporazumu.

Pravna rješenja sadržana u predloženom zakonu su u potpunosti usklađena s propisima EU sadržanim u ECAA multilateralnim sporazumom.

Dio prvi- osnovne odredbe, član 1.- 8.

U ovom dijelu je definiran predmet propisa i njegova primjena te date druge osnovne odredbe zakona.

Dio drugi- Direkcija za civilno zrakoplovstvo, član 9. – 17.

Poglavljem I ovog dijela član 9. - 13. definiran je status BHDCA, rukovođenje i organizacija te radni odnosi i način njenog finansiranja.

U Poglavlju II ovog dijela, član 14. – 17. utvrđene su nadležnosti i obaveze statističkog izvještavanja.

Dio treći – Zračni prostor, pružanje usluga u zračnoj plovidbi, potraga i spašavanje, član 18. – 35.

Poglavlje I ovog zakona – Zračni prostor, član 18. – 26. uređuje i definira zračni prostor.

Poglavlje II ovog zakona- Usluge u zračnoj plovidbi, član 27. – 30. uređuje osiguravanje ovih usluga, certificiranje i nadzor u vezi s ovim uslugama.

Poglavlje III ovog zakona- Potraga i spašavanje, član 31.- 35. uređuje način provođenja potraga i spašavanje i tijela odgovorna za njihovo provođenje.

Dio četvrti – Zračne luke, član 36.- 58.

Ovim dijelom uređuju se uvjeti za dobijanje potvrda za zračne luke, upravljanje zračnim lukama, zahtjevi u pogledu obučenosti osoblja, način korištenja zračnih luka, dodjela aerodromskih slotova te druga pitanja od značaja za funkcioniranje zračnih luka.

Dio peti – Civilno zrakoplovstvo, član 59. – 80.

Poglavlje I - registracija zrakoplova, član 59. – 64.

Ovim poglavljem uređuje se registracija i uvjeti za registraciju, brisanje iz Registra i označavanje zrakoplova.

Poglavlje II – uvjeti za sigurnu upotrebu zrakoplova i zrakoplovnih uređaja

Ovim poglavljem uređuju se tehnički zahtjevi za plovidbenost i uvjeti za upotrebu zrakoplova, projektovanje, gradnja i prepravke, homologacija, izdavanje i oduzimanje uvjerenja o plovidbenosti, isprave i knjige zrakoplova te naredbe o plovidbenosti.

Dio šesti - Zrakoplovno osoblje, član 81. - 91.

U ovom dijelu uređuje se zrakoplovno osoblje i njegova zdravstvena sposobnost, priznavanje stranih dozvola i obuka iz Oružanih snaga BiH. Takođe se uređuje registracija dozvola zrakoplovnog osoblja te opoziv i suspenzija dozvole.

Dio sedmi - zračne operacije, član 92. – 99.

Ovim dijelom uređuje se izdavanje potvrda, radnih dozvola i odobrenja: AOC Operating Licence, Rutne dozvole i Odobrenja za obavljanje neredovnog zračnog prometa; takođe se uređuje ukidanje i suspenzija dozvola.

Dio osmi- Bezbjednost leta i bezbjednost civilnog zrakoplovstva, član 100. – 118.

Poglavlje I – Bezbjednost leta, član 100. – 108.

Ovim poglavljem uređuje se donošenje posebnih pravila za bezbjednost leta te donošenje Programa bezbjednosti, njegovo provođenje i primjena. Takođe se uređuju djela nezakonitog ometanja.

Poglavlje II – Nesreće i incidenti sa zrakoplovom, član 109. – 111.

Ovim poglavljem uređuje se istraživanje nesreća i incidenata, obavještavanje i izvještavanje, saradnja salokalnom policijom.

Poglavlje III- Vođa zrakoplova i dužnosti u zrakoplovu, član 112.- 118.

Ovim poglavljem uređuju se prava, obaveze i odgovornosti vođe zrakoplova te njegove specifične obaveze u slučaju izvršenja krivičnih djela i izvještavanja o nesrećama.

Dio deveti – Odgovornosti, član 119. – 133.

Ovim dijelom uređuju se konverzija novčanih jedinica, odgovornost operatora, oslobođenje od odgovornosti, naknade za slučaj smrti ili povrede, maksimalni iznos novčanih obaveza, periodično plaćanje naknada, dužnosti, zastara potraživanja i primjena općih odredaba odgovornosti. Pored toga, uređuje se i odgovornost za štetu pričinjenu osobama i imovini koja se ne prevozi.

Dio deseti – Sportski, amaterski i slobodni let, član 134.

Ovim dijelom uređuje se odvijanje sportskog, amaterskog i slobodnog leta.

Dio jedanaesti - Nadzor, član 135.- 142.

Ovim dijelom uređuje se način obavljanja inspeksijskog i stručnog nadzora, uvjeti za inspektora i njegova prava i dužnosti te žalbeni postupak po odlukama inspektora.

Dio dvanaesti – Administrativne odredbe, član 143. – 145.

Ovim dijelom uređuje se postupak po žalbama koje u prvom stepenu donosi BHDCA.

Dio trinaesti – Kaznene odredbe, član 146.

Ovim dijelom uređuju se kazne za prekršaje.

Dio četrnaesti – Prelazne i završne odredbe, član 147. – 151.

Ovim dijelom uređuju se poslovi iz oblasti civilnog zrakoplovstva u prelaznom periodu te stupanje na snagu zakona.

5.IMPLEMENTACIJA PROPISA

Implementaciju ovog propisa vrši Ministarstvo komunikacija i prometa, BHDCA, FEDCAD i RSCAD do momenta prestanka obavljanja delegiranih funkcija, entitetska ministarstva komunikacija i prometa, a danom donošenja ovog zakona BHDCA.

6.FINANSIJSKA PROCJENA

Za implementaciju predloženog zakona za narednu godinu potrebno je osigurati sredstva iz budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza kojima će se pokriti troškovi rada i naknada: Komiteta za upravljanje zračnim prostorom, Komiteta za potrage i spašavanje, Državnog komiteta za bezbjednost, a u skladu s posebnim propisima Vijeća ministara, i smještaja sjedišta BHDCA u novi prostor u Banja Luci i regionalnih ureda u Sarajevu i Mostaru.

Finansijske koristi od uvođenja predmetnog propisa jesu sljedeće:

-indirektni pozitivni efekti kroz povećanje broja zaposlenih, povećanje ličnih primanja zaposlenih, povećanje poreske osnovice kod oporezivanja ličnih primanja, naplata troškova angažiranja kapitala, naplata amortizacionih troškova sredstava, itd.

---

7. MIŠLENJE INSTITUCIJA KOJE SU KONSULTIRANE TOKOM IZRADE PRIJEDLOGA

Tokom izrade Prijedloga zakona konsultirane su institucije: Ministarstvo pravde, Ured za zakonodavstvo, Ministarstvo finansija/financija i trezora, Direkcija za evropske integracije.

8.REVIZIJA PROPISA

Predlagač zakona predlaže da se na kraju 2009. godine izvrši revizija funkcioniranja propisa te podnese odgovarajući izvještaj Parlamentarnoj skupštini BiH kao donosiocu propisa.